

บทที่ ๖

บุคคลสำคัญของท้องถิ่น

...ท้าวศรีธรรมมาโคกราชก็ตั้งอารามก่อพระเจดีย์ ปลุกพระศรีมหาโพธิ์รายทางมาจนถึงเมืองนคร ตั้งแต่นั้นทั้งสองอาราได้แต่งของบรรณาการตอบแทนกันมิได้ขาดปีเมื่อพระญาศรีธรรมมาโคกราชถึงแก่กรรมเมื่อศักราช ๑๒๐๐ ปี พระญาจันทราภาณุเป็นเจ้าเมืองพระญาพงษาสุราเป็นพระญาจันทราภาณุ...

ข้อความข้างต้นนี้คัดมาจากตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ฉบับเก่าแก่ที่สุดในเมืองนี้ โดยกล่าวถึงการสืบราชสมบัติระหว่างกษัตริย์สามพี่น้องในราชวงศ์ปัทมวงศ์ผู้ครองนครศรีธรรมราชช่วงปีพุทธศตวรรษที่ ๘ นับเป็นบุคคลสำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่น่าศึกษาเรียนรู้ เพื่อรำลึกถึงคุณูปการของท่าน และเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของเราในกาลปัจจุบันและอนาคต

นอกจากกษัตริย์สามพี่น้องแล้ว บุคคลในท้องถิ่นอีกจำนวนไม่น้อยที่มีชีวิตประวัติชีวิตศัสน์ ผลงาน และเกียรติคุณ อันควรแก่การยกย่องเป็นบุคคลสำคัญ

พระเจ้าจันทราภาณุ

พระเจ้าจันทราภาณุ เป็นกษัตริย์ที่มีชื่อเสียงพระองค์หนึ่งของนครศรีธรรมราชในสมัยอาณาจักรตามพรลิงค์ ทรงยกทัพไปตีเกาะลังกาถึง ๒ ครั้ง

จากหลักฐานตำนานเมืองนครศรีธรรมราชและตำนานพระบรมธาตุ ทราบว่าพระเจ้าจันทราภาณุเป็นผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราชต่อจากพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช ดังข้อความต่อไปนี้

...ท้าวศรีธรรมมาโคกราชก็ตั้งอารามก่อพระเจดีย์ ปลุกพระศรีมหาโพธิ์รายทางมาจนถึงเมืองนคร ตั้งแต่นั้นทั้งสองอาราได้แต่งของบรรณาการตอบแทนกันมิได้ขาดปี เมื่อพระญาศรีธรรมมาโคกราชถึงแก่กรรม เมื่อศักราช ๑๒๐๐ ปี พระญาจันทราภาณุเป็นเจ้าเมือง พระญาพงษาสุราเป็นพระญาจันทราภาณุ ตั้งฝ่ายทักษิณพระมหาธาตุเป็นเมืองพระเวียง อยู่มาท้าวศรีธรรมมาโคกราชถึงแก่กรรม พระญาจันทราภาณุเป็นเจ้าเมือง...

นักประวัติศาสตร์บางท่านลงความเห็นว่า จันทราภาณุเห็นจะเป็นตำแหน่งที่เรียกกันว่าอุปราช เพราะทั้งสองแห่งมีข้อความตรงกันว่า เมื่อพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชถึงแก่กรรมแล้ว

พระเจ้าจันทร์ภาณุเป็นเจ้าเมืองแทน พญาพงศ์สุราหะได้เป็นพระญาจันทร์ภาณุแทน

ในหนังสือ ชินกาลมาลินี กล่าวว่าใน พ.ศ. ๑๗๔๔ มีเจ้าผู้ครองสิริธัมมนคร ทรงพระนามว่าสิริธรรมราช พร้อมด้วยโรจราช (คือพระร่วงผู้ครองเมืองสุโขทัย) ได้ส่งทูตานุทูต ไปถึงเกาะลังกาเพื่อขอรับพระพุทธรูปหิงคัมมาไว้ในพระราชอาณาจักร เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า กษัตริย์ผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งในหนังสือมหาวงศ์ และหนังสือชินกาลมาลินีว่ามีพระนามจันทร์ภาณุกับสิริธัมมราชนั้นน่าจะต้องเป็นองค์เดียวกันเป็นแน่ คำว่า “ศรีธรรมราช” คงเป็นอิสริยยศในทางศาสนาที่ถวายแด่กษัตริย์ที่ใช้เรียกขานกันทั่วไป

ก่อนหน้าที่พระเจ้าจันทร์ภาณุจะครองเมืองนั้น นครศรีธรรมราชเป็นส่วนหนึ่งในอาณาจักรศรีวิชัย ครั้น พ.ศ. ๑๗๗๓ พระเจ้าจันทร์ภาณุได้ประกาศตนเป็นอิสระ หลังจากนั้นไม่นานนัก คือประมาณ พ.ศ. ๑๘๓๘ อาณาจักรศรีวิชัยซึ่งเคยรุ่งเรืองมาอย่างมาก็ถึงกาลอวสาน

พระเจ้าจันทร์ภาณุ นับเป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่งในราชวงศ์ศรีธรรม ไศกราชมีข้อความปรากฏอยู่ในศิลาจารึกตอนหนึ่งว่า

ศรีสวัสดิ พระเจ้าผู้ปกครองเมืองตามพรลิงค์เป็นผู้อุปถัมภ์ตระกูลปทุมวงศ์ พระหัตถ์ของพระองค์มีฤทธิ์มีอำนาจ... ด้วยอาณานุกาพแห่งบุญกุศล ซึ่งพระองค์ได้กระทำ แก่มนุษย์ทั้งปวง ทรงเดชานุภาพดุจพระอาทิตย์พระจันทร์ และมีพระเกียรติอันเลื่องลือ ทรงพระนามจันทร์ภาณุศรีธรรมราช เมื่อกลีศศ ๔๓๓๒...

นอกจากจะสามารถตั้งตนเป็นอิสระแล้ว พระเจ้าจันทร์ภาณุทรงกรีธาทัพไป ตีลังกาถึง ๒ ครั้ง กองทัพของพระองค์มีชาวทมิฬรวมอยู่ด้วย

เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย)

เจ้าพระยานคร (น้อย) หรือเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ตามหลักฐาน ราชการกล่าวว่า เป็นบุตรเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (พัฒน์) แต่คนทั้งหลายเข้าใจกันว่าเป็น พระเจ้าลูกยาเธอในสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เพราะปรากฏว่าเมื่อเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (หนู) เข้ามารับราชการอยู่ที่กรุงธนบุรีได้ถวายธิดาชื่อฉิมแด่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และมีน้องสาวมาอยู่ด้วย ได้เป็นบาทบริจาริกาในสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชอีกคนหนึ่ง ปลายรัชกาลบ้านเมืองเกิดกลีศศ พระองค์ได้พระราชทานน้องสาวเจ้าจอมฉิมคนนี้แก่เจ้าพระยา สุธรรมมนตรี (พัฒน์) ขณะนั้นได้มีครรภ์ก่อนๆ อยู่แล้ว ครั้นคลอดบุตรเป็นชาย จึงเชื่อกันว่า เจ้าพระยานครศรีธรรมราชเป็นพระราชโอรสในสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) เริ่มเข้ารับราชการในต้นรัชสมัยพระบาท สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ใน พ.ศ. ๒๓๕๔ กล่าวคือ เมื่อถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชแล้ว เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท กราบบังคมทูลพระกรุณาว่ามีความชอบชราหุหนักจักขุมัวหลงลืม ขอพระราชทานถวายบังคมลาออกจากราชการ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) ขึ้นเป็นเจ้าพระยา สุธรรมมนตรี ตำแหน่งจางวาง และทรงตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร (น้อย) ผู้ช่วยราชการเมือง นครศรีธรรมราช ว่าราชการเมืองนครศรีธรรมราช

เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณเป็น

อย่างดี ผลงานที่สำคัญๆ ในชีวิตของท่าน ได้แก่

การรวบรวมเมืองไทรบุรีให้อยู่ในพระราชอาณาจักรไทย ไทรบุรีเป็นหัวเมืองประเทศราชของไทยมาแต่เดิม ตั้งแต่เมื่อครั้งที่ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมฮินดู-พุทธร่วมกัน ต่อมาเมื่อมะละกามีอำนาจในคาบสมุทรมลายู เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๒๐ ไทรบุรีได้หันมานับถือศาสนาอิสลาม ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นระหว่างที่ไทยกับพม่าทำสงครามกับไทรบุรี เริ่มใช้นโยบายอิงมหาอำนาจอังกฤษ เพื่อคานอำนาจทั้งไทยและพม่า ทำให้ไทยต้องคิดหาทางดึงอำนาจกลับมา เพราะฉะนั้นไทรบุรีก็จะไปเข้าข้างอังกฤษบ้าง พม่าบ้าง ซึ่งไม่เป็นผลดีแก่ไทย จนเมื่อเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) มีอำนาจลึทธิขาดในเมืองนครศรีธรรมราช ได้ยกกองทัพไปปราบเมืองไทรบุรีอยู่หลายครั้ง จึงได้ไทรบุรีในอำนาจ

ด้านการทูต เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) เป็นนักการทูตคนสำคัญของประเทศ โดยเฉพาะการทูตระหว่างไทยกับอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ ๒ - ๓ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) มีความเฉลียวฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบในการเจรจาความเมือง และผลแห่งความเป็นนักการทูตผู้มีปฏิภาณได้ทำให้เมืองนครศรีธรรมราชมีอิทธิพลต่อหัวเมืองมลายู และเป็นที่ยึดมั่นยำเกรง

การต่อเรือ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) มีความเชี่ยวชาญในการต่อเรือ ได้ต่อเรือกำปั่นหลวงสำหรับบรรทุกช้างไปขายต่างประเทศ ทำให้ประเทศชาติมีรายได้มาก และที่สำคัญคือได้ต่อเรือรบขนาดย่อมไปจนถึงเรือขนาดใหญ่ที่ต้องใช้กรรเชียง ๒ ชั้น เรือรบที่มีขนาดใหญ่กว่าที่เคยปรากฏมาก่อน เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ได้ต่อเรือรบและเรือลาดตระเวนเหล่านี้ที่เมืองตรังและเมืองสตูล เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๒ - ๒๓๕๔ ครั้งหนึ่ง อีกครั้งหนึ่งใน พ.ศ. ๒๓๖๔ - ๒๓๖๖ ได้ต่อเรือรบเป็นอันมากถึง ๑๕๐ ลำ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) มีกองทัพเรือขนาดใหญ่อยู่ที่เมืองตรัง ประกอบด้วยขบวนเรือทั้งหมดประมาณ ๓๐๐ ลำ ซึ่งเข้าใจว่าเป็นกองทัพเรือที่มีขนาดใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในพระราชอาณาจักร

เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ได้ถึงแก่อสัญกรรมใน พ.ศ. ๒๓๘๒ ขณะเตรียมทัพไปปราบไทรบุรีครั้งสุดท้าย โดยเป็นโรคลมให้อาเจียนน้ำลายเหนียว เสมหะปะทะหน้าอก อาการโรคกำเริบขึ้น และถึงแก่อสัญกรรมในคืนวันนั้น รวมเวลาปกครองเมืองนครศรีธรรมราช ๒๘ ปี

พลเอก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์

พระองค์ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๔๑ ใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประสูติแต่พระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดตา พระอัครชายา

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ ทรงรับราชการเป็นเจ้ากรมพลม้า กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่ควบคุมนโยบายการเลี้ยงการปกครองทั่วพระราชอาณาจักร ได้รับพระราชทานวังแดง หรือ วังสดาวัลย์ ให้เป็นที่ประทับ และได้รับพระราชทานสมรสกับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล พระธิดาในจอมพล สมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช

ใน พ.ศ. ๒๔๕๓ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าฯ ให้เป็นข้าหลวง

เทศบาลมณฑลนครศรีธรรมราช ผู้สำเร็จราชการต่างพระเนตรพระกรรณ ก่อนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเสด็จสวรรคตเพียง ๘ เดือน ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๘ - ๒๔๖๘ พระองค์ประทับที่ภาคใต้ตลอดเวลา หลัง พ.ศ. ๒๔๕๘ ทรงได้รับแต่งตั้งเป็น อุปราชภาคปักษ์ใต้ ทรงควบคุม ดูแล กำกับ มณฑลนครศรีธรรมราช มณฑลปัตตานีและมณฑลสุราษฎร์ธานี รวม ๑๕ จังหวัด มีอำนาจเทียบเท่าพระมหากษัตริย์

พระราชกรณียกิจที่สำคัญ

๑. ทรงวางรากฐานด้านการปกครองเมืองนครศรีธรรมราช ให้เป็นศูนย์กลางของภาคใต้ ทรงทำถนนหินลาดแบบยุโรปเชื่อมกับจังหวัดต่างๆ ทรงปรับปรุงทางสัญจรทางน้ำระหว่างเมืองและปรับปรุงเส้นทางรถไฟ ตลอดจนเส้นทางเรือเดินทะเลระหว่างนครศรีธรรมราชกับกรุงเทพฯ ปัตตานี สิงคโปร์ และชวา

๒. ทรงวางรากฐานการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทรงตั้งหมู่บ้าน วัด โรงเรียน อำเภอขึ้นใหม่หลายแห่ง เน้นการพัฒนาแบบอังกฤษ

๓. ทรงสร้างพระตำหนักเขาน้อยที่สงขลา พระตำหนักท่ามิหรำที่พัทลุง พระตำหนักไพลายรด ที่ตำบลศาลาไม้ชัย และพระตำหนักสำโรงทุ่งสง นครศรีธรรมราช ปัจจุบันคงเหลือพระตำหนักเขาน้อยที่สงขลาแห่งเดียว ใช้เป็นจวนผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา การสร้างพระตำหนักในชุมชนสำคัญ ทำให้พระองค์ทรงใกล้ชิดกับราษฎร และทรงทราบชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรเป็นอย่างดี

พลเอก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์

๔. ทรงกำหนดให้จัดตั้งหมู่บ้านโดยรวม ๓๐ - ๕๐ หลังคาเรือนเป็น ๑ หมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้านจะต้องมีวัดหนึ่งวัด และโรงเรียนสอนภาษาไทยภาคกลาง ให้เยาวชนในหมู่บ้านโดยให้พระภิกษุ สามเณรหรือคฤหัสถ์ในหมู่บ้านเป็นผู้สอน ระบบวัด บ้าน โรงเรียน เช่นนี้ จะผูกพันกันเป็นลูกโซ่ นำไปสู่การเลือกผู้ใหญ่บ้านและกำนัน ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๗ ทำให้ระบบการปกครองในเมืองนครศรีธรรมราชมีระบบระเบียบจากผู้ปกครองมาสู่ราษฎร และจากราษฎรไปสู่ผู้ปกครองที่ติดเทียมกัน

๕. ทรงตั้งไปรษณีย์โทรเลขที่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ปากพนัง ทุ่งสง และจัดตั้งศาลประจำมณฑลแห่งที่ ๒ ที่ปากพนัง ต่อมาก็ทรงตั้งสุขาภิบาลนครศรีธรรมราช รถดับเพลิง ก็ซื้อได้จากเงินที่ได้จากการจัดฉายภาพยนตร์ครั้งแรกในเมืองนครศรีธรรมราช

ยิ่งกว่านั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระองค์เป็น นายกลี้อปา แทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นสภานายกกรรมการจัดการลูกเสือทั่วพระราชอาณาจักรเป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ในกิจกรรมลูกเสือมาอย่างต่อเนื่อง พระองค์สิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕ รวมพระชนมายุ ๕๐ พรรษา

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าฯ กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ทรงเป็นบุคคลสำคัญพระองค์หนึ่งของนครศรีธรรมราช เป็นเจ้านายระดับสูงชั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้า มาปครองเมืองนครศรีธรรมราช ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่สนามหน้าเมืองค่ายหลวง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ ความว่า

นครศรีธรรมราชเคยเป็นราชธานี มีเจ้าเป็นผู้ปกครอง เราจึงส่งน้องชายของเรา (กรมหลวงลพบุรีฯ) มาเป็นผู้ปกครองเมืองนครศรีธรรมราชอีก เพื่อให้ราษฎรได้อยู่เย็นเป็นสุขสืบไปสมกับตำนานในอดีต

พลตำรวจตรี ขุนพันธรักษ์ราชเดช

พลตำรวจตรี ขุนพันธรักษ์ราชเดช มีชื่อเดิมว่า บุตร์ พันธรักษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๖ ที่บ้านไธ้เขียว หมู่ที่ ๓ ตำบลดอนตะโก อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช บิดาชื่อนายอ้วน มารดาชื่อนางทองจันทร์ พันธรักษ์ เริ่มเรียนหนังสือเมื่ออายุ ๗ ขวบ โดยบิดาเป็นผู้สอนให้ ต่อมาได้เข้าเรียนที่วัดไธ้เขียวกับอาจารย์ปานและอาจารย์น้อม จนกระทั่งเรียนหนังสือไทยแบบใหม่คือแบบเรียนเร็วเล่ม ๑ - ๒ - ๓ กับนายหิต ชาวสวี่ ต่อมาได้เรียนเลขและหนังสือกับสามเณร เจริญ พันธรักษ์ ผู้เป็นญาติในสำนักวัดสวนป่าจนจบประถมศึกษา ๓ และได้เข้าเรียน ณ โรงเรียนสวนป่า ในชั้นประถมปีที่ ๓ โดยมีภิกษุอินทร์ รัตนวิจิตร เป็นผู้สอน และในปีนั้นเองโรงเรียนถูกยุบ จึงได้เข้าโรงเรียนที่วัดพระนครเรียนชั้นเดิม จบชั้นประถมปีที่ ๓ ใน พ.ศ. ๒๔๕๖ จึงได้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ (วัดท่าโพธิ์) อันมีขุนบูรณวาท (พร้อย ณ นคร) เป็นครูใหญ่

ใน พ.ศ. ๒๔๖๘ เข้าเรียนต่อ ณ โรงเรียนนายร้อยตำรวจห้วยจรเข้มะ จังหวัดนครปฐม ขณะที่ยังเรียนได้เป็นครูมวยไทย เรียนสำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ ทางราชการได้แต่งตั้งให้ไปรับราชการในตำแหน่งนักเรียนทำการนายร้อยตำรวจภูธรมณฑลนครศรีธรรมราช ประจำจังหวัดสงขลา พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้เลื่อนยศเป็นว่าที่ร้อยตรี ต่อมาได้ย้ายไปรับราชการ ณ จังหวัดพัทลุง ได้สร้างวีรกรรมโดยปราบเสียดัง ผู้ร้ายสำคัญของจังหวัดพัทลุง และผู้ร้ายที่สำคัญอื่นๆ ๑๖ คนลงได้ ความดีความชอบครั้งนี้ ได้รับการแต่งตั้งเป็นร้อยตำรวจตรี และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนพันธรักษ์ราชเดช

ใน พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็นร้อยตำรวจโท และได้อุปสมบทที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๔๗๙ ย้ายไปเป็นหัวหน้ากองตรวจกองกำกับการตำรวจภูธรสงขลา ที่จังหวัดสงขลา ได้ปราบปรามผู้ร้ายสำคัญหลายคน และจับกุมนักโทษเหวี่ยง ๙ คน

ใน พ.ศ. ๒๔๘๑ ได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็นร้อยตำรวจเอก ในปีนี้เกิดผู้ร้ายทางการเมืองขึ้นที่จังหวัดนราธิวาส หัวหน้าชื่อนายอะแวงสะดอตาละ ได้เที่ยวปล้นสะดมเฉพาะคนไทยไม่เว้นแต่ละวัน เมื่อปล้นแล้วต้องฆ่าเจ้าทรัพย์ทิ้งทุกราย ผู้ร้ายนี้มีฝีมืออิทธิพลทางการเมืองหนุนหลังให้ปล้นฆ่าเฉพาะคนไทยเท่านั้น ร.ต.อ. ขุนพันธรักษ์ราชเดชถูกเกณฑ์จากสงขลาให้ไปปราบปรามผู้ร้ายนี้ด้วย นัยว่าอะแวงสะดอตาละเป็นผู้อยู่ยงคงกระพัน ได้ต่อสู้กับขุนพันธรักษ์ราชเดชด้วยอาวุธสั้น คือ กริช ในที่สุดขุนพันธรักษ์ราชเดชจับได้ การปราบปรามครั้งนี้ได้รับการยกย่องจากชาวไทยมุสลิมจนได้รับฉายาว่า รายอกะจี

พ.ศ. ๒๔๘๒ ย้ายจากสงขลาเป็นผู้บังคับกองเมืองพัทลุง ใน พ.ศ. ๒๔๘๕ ย้ายมาเป็นรองผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ทำการปราบปรามเหล่าโจนทจริต รวบคาบไปหลายราย รายที่สำคัญคือ เลือสาย ได้ต่อสู้กันในระยะประชิดตัวจนจับเลือสายได้

พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็นพันตำรวจโท ใน พ.ศ. ๒๔๙๔ ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต ๘ และย้ายมารับตำแหน่ง ณ ที่ทำการจังหวัดนครศรีธรรมราช ใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจภูธร เขต ๘ ได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็นพันตำรวจเอก และใน พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้รับพระราชทาน เลื่อนยศเป็นพลตำรวจตรีจนเกษียณอายุ แม้เกษียณอายุแล้ว ชุมพันธ์รักษาราชการก็ยังทำ ประโยชน์ให้ประเทศชาติเสมอมา เช่น ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด นครศรีธรรมราช ในสมัยเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๑๒ ใน พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๑๕ เป็นพิธีกรในการทำ พระเครื่องและของขลัง ให้แก่วัดวาอารามและหน่วยราชการแทบทุกแห่งในจังหวัดภาคใต้ เป็น วิทยากรผู้เชี่ยวชาญในด้านคติชนวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งเป็นต้น

พลตำรวจตรีชุมพันธ์รักษาราชการเคยเป็นผู้ยึดมั่นในคุณธรรมหลายประการ ที่สำคัญ คือยึดมั่นในเรื่องความกตัญญูกตเวทียอย่างเหนียวแน่น เป็นผู้มีกิริยามารยาทละมุนละไม แต่เมื่อ ถึงคราวปฏิบัติหน้าที่แล้วเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว จึงนับได้ว่าบุคคลผู้นี้เป็นบุคคลที่มีประโยชน์และเป็น แบบฉบับผู้หนึ่ง

พระรัตนธัมมิ
(ม่วง รตนธโช-
เปรียญ) ผู้อำนวยการ
การศึกษา
มณฑล
นครศรีธรรมราช
สถิต ณ วัดท่าโพธิ์
วรวิหาร อำเภอ
เมือง จังหวัด
นครศรีธรรมราช

พระรัตนธัมมิ (ม่วง รตนธชเถระ)

พระรัตนธัมมิ นามเดิมว่า ม่วง เกิดในสกุล ศิริรัตน์ โยมผู้ชายชื่อแก้ว โยม ผู้หญิงชื่อ ทองคำ เป็นบุตรคนสุดท้องในจำนวนพี่น้อง ๗ คน เกิดที่บ้านหมาก หมู่ที่ ๕ ตำบล บ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นสหชาติในพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เมื่ออายุ ๗ ขวบ ได้เข้าศึกษาเล่าเรียนอักขระเบื้องต้นในสำนัก อาจารย์สีด้า วัดหลุมพอ เมื่ออายุได้ ๙ ขวบ ย้ายไปศึกษาในสำนัก อาจารย์เพ็ชร วัดแจ้ง อำเภอปากพนัง ศึกษาเล่าเรียนมูลกัจจายนะใน สำนักนี้จนอายุได้ ๑๕ ปี จึงได้บรรพชาเป็นสามเณร

เมื่ออายุ ๑๗ ปี ย้ายมาอยู่ที่วัดมเหยงคณ์ อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ได้ศึกษาปริยัติธรรมกับพระครูการาม (จู เปรียญ ๔ ประโยค) จนถึง พ.ศ. ๒๔๑๖ อายุครบอุปสมบทเป็นพระภิกษุฝ่ายมหานิกาย อยู่จำพรรษาที่วัดมเหยงคณ์หนึ่งพรรษา จึงได้ย้ายตาม พระครูการาม (จู) ไปอยู่ที่วัดท่าโพธิ์ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๒๗ พระครูการาม (จู) มรณภาพ จึง ได้เป็นเจ้าอาวาสวัดท่าโพธิ์สืบแทน

ใน พ.ศ. ๒๔๓๒ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ วโรส แต่ครั้งยังดำรงพระยศเป็นพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณ วโรส เสด็จมาตรวจการพระศาสนาในหัวเมืองปักษ์ใต้ ขณะประทับอยู่

ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านได้เข้าเฝ้าหลายครั้ง และทูลขอตามเสด็จไปศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรส ทรงรับอุปถัมภ์ และทรงพระกรุณาโปรดให้

อยู่ที่วัดมกุฏกษัตริยาราม และบวชเป็นพระภิกษุธรรมยุติกนิกายในปีนั้น โดยพระพรหมมุนี (แพ่ง กิตติสารเถร) เป็นพระอุปัชฌาย์ ใน พ.ศ. ๒๔๓๓ เข้าสอบไล่แปลพระปริยัติธรรมในสนามหลวงที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ได้เปรียญ ๔ ประโยค

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๔๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสหัวเมืองปักข์ใต้ ในเวลาที่ประทับที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านได้เข้าเฝ้าหลายครั้ง ทรงได้ถามถึงการคณะสงฆ์ในจังหวัด ท่านก็ได้กราบบังคมทูลชี้แจงเป็นที่ชอบพระราชอัธยาศัย และทรงทราบว่าเป็นสหชาติ (เกิดวัน เดือน ปีเดียวกัน) ทั้งทรงเห็นว่าเป็นผู้ทรงธรรมวินัยอันน่าเลื่อมใสหลายประการ จึงทรงตั้งให้เป็นพระราชาคณะมีราชทินนามว่า พระสิริธรรมมุนี

ใน พ.ศ. ๒๔๔๒ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้อำนวยการการศึกษาเป็นเจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราช ได้จัดการคณะสงฆ์ การศึกษาและการพระศาสนา จนเกิดผลสมพระราชประสงค์ ทำให้เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย

เดิมการศึกษาเล่าเรียนมักจะศึกษากันที่วัดหรือบ้าน ท่านเริ่มจัดการตามพระราชประสงค์ทันทีดังปรากฏอยู่ในรายงานการศึกษาร.ศ. ๑๑๙ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ จำนวนโรงเรียนซึ่งได้จัดตั้งขึ้นทั้งหมด ๒๑ แห่ง ดังจะกล่าวโดยสรุปเพียงบางโรงเรียนต่อไปนี้

โรงเรียนหลวงหลังแรกตั้งอยู่ที่วัดท่าโพธิ์มีชื่อว่า สุขุมภิบาลวิทยา ได้เจ้าพระยาอมราช (ปั้น สุขุม) เมื่อครั้งเป็นพระยาสุขุมนัยวินิต ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราชคนแรกเป็นผู้อุปถัมภ์ โรงเรียนนี้ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น ศรีธรรมราช และใน พ.ศ. ๒๔๖๔ เปลี่ยนเป็นเบญจมราชูทิศ ตามชื่ออาคารไม้ ๒ ชั้นในค่ายหลวงสนามหน้าเมือง

โรงเรียนราษฎรผดุงวิทยา ตั้งอยู่ที่วัดพระนคร ได้พระครูกาชาตเป็นผู้จัดหาทุน

โรงเรียนวชิรพัฒนากุล ตั้งอยู่ที่วัดหมาย อำเภอกำแพงแสน ได้นายเจริญกรมการอำเภอยเป็นผู้จัดหาทุน

โรงเรียนกระเชตราภิลิณี ตั้งอยู่ที่วัดร่อนนอก อำเภอร่อนพิบูลย์ ได้ขุนเกษตรพาหนะเป็นผู้จัดหาทุน

โรงเรียนนิตยาภิรมย์ ตั้งอยู่ที่วัดโคกหม้อ อำเภอกำแพงแสน ได้นายเที่ยงกรมการอำเภอยเป็นผู้จัดหาทุน

โรงเรียนวิทยาคมนาควงศ์ ตั้งอยู่ที่วัดม่วง อำเภอดอนจาน ได้นายนาควกรมการอำเภอยเป็นผู้จัดหาทุน

พระรัตนธัชมุนี นอกจากจะเป็นผู้เริ่มจัดการศึกษาฝ่ายสามัญทั่วทั้งภาคได้แล้ว ท่านยังได้พยายามจัดตั้งโรงเรียนวิสามัญ เช่น ให้มีการสอนวิชาช่างถมขึ้นที่วัดท่าโพธิ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ ในระยะแรกท่านได้สละหนี้ส่วนตัวของท่านให้เป็นเงินเดือนครู และได้เพียรทำนุบำรุงให้เจริญเป็นลำดับมา โรงเรียนช่างถมนี้ภายหลังทางราชการได้รับช่วงเป็น โรงเรียน

กุฎิพระรัตนธัชมุนี
(ม่วง รตนธโช)
วัดท่าโพธิ์วรวิหาร
อายุกว่า ๑๐๐ ปี
กรมศิลปากรบูรณะ
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙

หลวงประภาทวิสამัญ

วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระราชคณะผู้ใหญ่มีราชทินนามตามสัญญาบัตรว่า พระเทพกวี ศรีวิสุทธิดิลก ตรีปิฎกบัณฑิต ยติคณิศร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัดท่าโพธิ์ มินติยภัตเดือนละ ๒๖ บาท

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๕ โปรดให้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระธรรมโกศาจารย์ ตามความในสัญญาบัตรว่า ให้พระเทพกวี เป็นพระธรรมโกศาจารย์ สุนทรญาณดิลกตรีปิฎกธรรมภูษิต ยติคณิศร บวรสังฆาราม คามวาสี มินติยภัตเดือนละ ๒๘ บาท

วันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๖ โปรดให้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระรัตนธัมม์ ตามความในสัญญาบัตรว่า ให้พระธรรมโกศาจารย์ เป็นพระราชาคณะมีนามว่า พระรัตนธัมม์ ศรีธรรมราช สังฆนายกตรีปิฎกคุณาลังการ ศีลมาจารย์วินยสุนทร ยติคณิศร บวรสังฆาราม คามวาสี

พระรัตนธัมม์ เป็นผู้ทำประโยชน์แก่คนหมู่มากทั้งในคดีโลกและคดีธรรม นำให้เกิดเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวางเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ท่านมรณภาพด้วยโรคชราเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗ นับอายุได้ ๘๒ ปี และบวชเป็นพรหมที่ ๔๕ เพราะคุณความดีที่ท่านกระทำไว้ จึงได้รับพระราชทานโกศโกเป็นเกียรติยศและงานพระราชทานเพลิงศพก็ทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ใช้สนามหน้าเมืองเป็นฌาปนสถาน นับว่าเป็นเกียรติยศสูงสุดทุกประการในชีวิตของท่าน

พระครูพิศิษฐ์
อรรถการ
(พ่อท่านคล้าย
วาจาสิทธิ์)
ภาพวาดที่ผนัง
อุโบสถวัดธาตุน้อย
กิ่งอำเภอช้างกลาง
จังหวัด
นครศรีธรรมราช

พระครูพิศิษฐ์อรรถการ (พ่อท่านคล้าย วาจาสิทธิ์)

พ่อท่านคล้าย ได้ฉายา วาจาสิทธิ์ มาจากวัดเจ้าฟ้าหรือวัดเก่าหรือวัดโบราณาราม อำเภอพิปูน หลังจากไปบูรณปฏิสังขรณ์อยู่หลายพรรษา

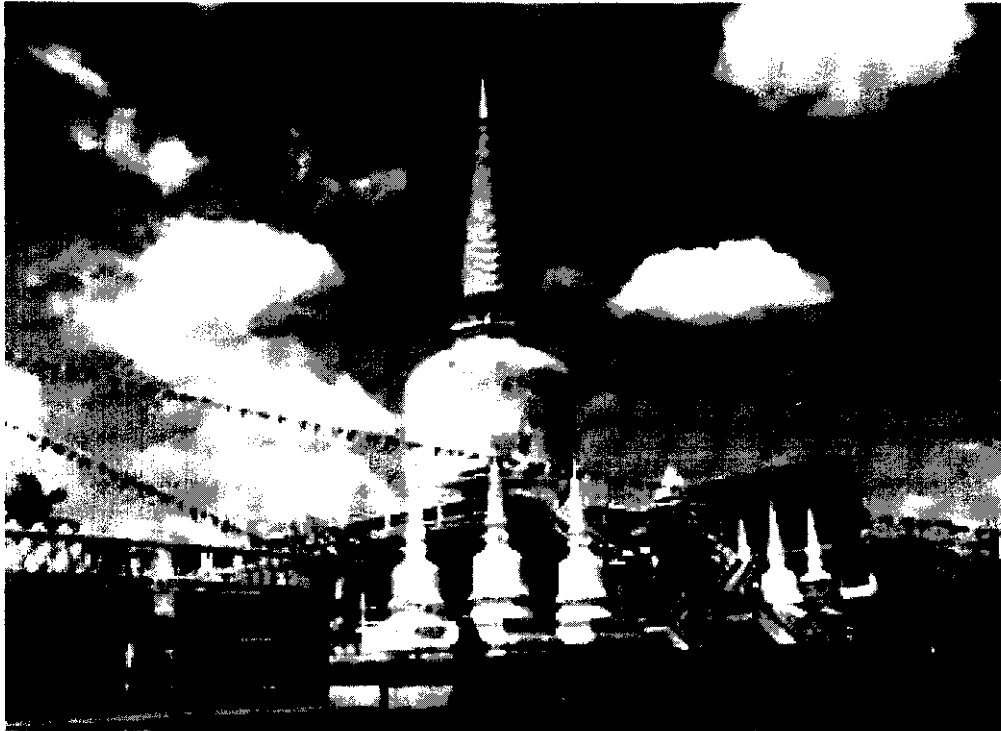
พ่อท่านคล้ายมีฉายาทางสงฆ์ว่า จันทสุณโณ มีสมณศักดิ์เป็นที่พระครูพิศิษฐ์อรรถการ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ ขณะเป็นเจ้าอาวาสวัดสวนขันหรือวัดเหนือที่พ่อท่านได้สร้างขึ้นเองในตงตันขันที่ชาวบ้านบริจาคที่ดินถวายและดับขันธมรณภาพเมื่ออายุ ๘๖ ปี ที่กรุงเทพฯ ในขณะที่เป็นเจ้าอาวาสวัดสวนขัน วัดจันดี และวัดเจดีย์ธาตุน้อยเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๑๓

พ่อท่านคล้ายเดิมชื่อ คล้ายนามสกุล สีนิล บิดาชื่อ นายอินทร์

ชาวคลองท่อม จังหวัดกระบี่ มารดาชื่อ เนียว ชาวโคกท้อ เกิดที่บ้านโคกท้อเมื่อวันอังคารที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๔

ขณะอายุ ๑๐ ขวบ ได้เรียนหนังสือขอมและไทยที่บ้านจนอ่านออกเขียนได้

พออายุ ๑๗ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดวังม่วงกับสมภารทองเจ้าอาวาสและสามเณรน้อย รุ่งเรือง ซึ่งต่อมานายน้อยได้เป็นหมอแผนโบราณและไสยศาสตร์ที่ขึ้นชื่อมากคนหนึ่งของฉวาง

เจดีย์ธาตุน้อย
วัดธาตุน้อย
กิ่งอำเภอลำลูกกา
จังหวัด
นครราชสีมา
สร้างโดยอาศัย
รูปแบบ
สถาปัตยกรรม
วัดพระมหาธาตุ
วรมหาวิหาร

ท่านได้ลาสิกขาบทไปหัดหนังตะลุงที่คลองท่อม จังหวัดกระบี่ กับนายหนังทองสาก ญาติฝ่ายพ่อ เล่นหนังได้ดี พ่อแม่เป็นห่วงจึงบังคับให้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดทุ่งปอนใน พ.ศ. ๒๔๓๘ ท่านได้ศึกษาโหราศาสตร์และเจริญวิปัสสนาให้แก่กล้ายิ่งขึ้น และในปีนั้นก็ได้รับคำสั่งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดสวนขันแทนอาจารย์คงที่ลาออก

ท่านได้ประกอบกรณียกิจให้เป็นທີ່เลื่อมใสของชาวเมืองมาก ได้แก่ สร้างบัวบรรจุน้ำจืดอาจารย์กรายที่วัดหาดสูง ท่านพ่อ สร้างพระพุทธรูป ๓ องค์ที่วัดยางค้อม อำเภอฟิโน สร้างพระพุทธรูป ๓ องค์ ที่วัดท่าเรือ อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นำพระพุทธรูปหินทรายแดง ๒ องค์จากวัดท่าเรือซึ่งเป็นพระพุทธรูปสมัยอาณาจักรเวียงสระ (เขียะห์) อายุประมาณ ๑๖๐๐ ปี มาเป็นพระประธานคู่ในโบสถ์วัดหลักช้าง สร้างพระพุทธรูปพระประธานในวัดไม้เรียง สร้างพระเจดีย์ใหญ่วัดสวนขัน สร้างพระพุทธรูป ๒ องค์ ไว้ที่วัดห้วยใหญ่ อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี บูรณะวัดสวนขันครั้งใหญ่ ปฏิสังขรณ์พระนอนในถ้ำลอด ทุ่งสง สร้างถนนสายละอาย - พิปูนระยะทาง ๒๐ กิโลเมตร กว้าง ๘ เมตร สร้างถนนสวนขัน - จันดี บูรณะพระประธานในโบสถ์วัดปากทอน (วัดสามัคคีหนูล) ฉวาง สร้างถนนละอาย - นาแว สร้างวัดเจดีย์ - วัดธาตุน้อยบริเวณบ้านโคกไม้แดงเพื่อให้เป็นเขตพุทธาวาส ให้วัดทุ่งปอนเป็นเขตสังฆาวาส

พ.ศ. ๒๕๐๖ - ๒๕๑๓ พ่อท่านอายุ ๘๗ - ๙๖ ปี ชราภาพมากแล้วจึงอยู่ประจำวัดเจดีย์ตลอดมา ในระหว่างนี้มีผู้คนจากทุกสารทิศมาสู่บารมีมากมายจนทำให้คำว่า จันดีมีชื่อเสียงมากตราบนานทุกวันนี้

พ่อท่านคล้ายดับขันธมรณภาพด้วยโรคชราเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎ กรุงเทพฯ บำเพ็ญกุศลศพที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ๓ คืน ในพระบรมราชูปถัมภ์ และได้นำศพมาฝังจันดีในวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

พระปลัดเลี่ยม อาสโย

พระปลัดเลี่ยม อาสโย นามเดิมคือเลี่ยม นาคกรัญ เป็นบุตรชายคนที่ ๒ ของหมื่นนเรนทรภักดี นาคกรัญ และนางปลีก นาคกรัญ ท่านเกิดที่บ้านสามตอน ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพี่น้องสี่คน เกิดเมื่อวันอาทิตย์ แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๐ ตรงกับ พ.ศ. ๒๔๒๔

เมื่ออายุ ๑๐ ปี บิดาพามาศึกษาที่วัดท่าโพธิ์ เมื่อจบแล้วได้บวชเป็นสามเณรที่วัดหน้าพระลาน และได้ปรารภกับเจ้าอาวาสว่าจะเรียนธรรมวินัยที่เมืองหลวง เจ้าอาวาสได้ฝากไปกับเรือที่นำเครื่องส่งส่วยของเจ้าพระยานครศรีธรรมราชไปอยู่กรุงเทพฯ ประมาณ ๔ ปี ก็ลาสิกขาบทมาทำงานที่จังหวัดยะลา เป็นเสมียนเจ้าท่าซึ่งมีขุนจำแนกฯ เป็นหัวหน้า

ครั้นอายุ ๓๑ ปี กลับมาเยี่ยมบ้านเกิด ได้แต่งงานกับนางจิบ มีบุตรชายหนึ่งคนชื่อ เพ็ญ นาคกรัญ ประกอบอาชีพส่วนตัวเป็นช่างแกะนาฬิกาและทำงานไม้ ในระยะนี้ได้แต่งกลอนไว้หลายเรื่อง เช่น เรื่องโขนเลื้อยเมือง ลีเก้ในวัง หาดทรายแก้ว ใน พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้มาอาศัยอยู่กับนายตั้ง นาคกรัญ พี่ชาย ณ บ้านศาลามีชัย ครั้น พ.ศ. ๒๔๔๔ มีพระสองรูปนำไปเที่ยวที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และชักชวนให้บวช จึงตัดสินใจบวช ณ วัดสวนปาน โดยพระศรีธรรมประศาสน์เป็นอุปัชฌาย์ และจำพรรษา ณ วัดพระนคร ต่อมาได้เป็นเจ้าอาวาสวัดมุจลินทราวาส (วัดบ่อจิก) ได้ตำแหน่งเป็นใบฎีกาของพระครูวิเชียรจาริกการิการ เจ้าอาวาสวัดเพชรจริก ซึ่งเป็นเจ้าคณะตำบล หลังจากนั้นได้เป็นเจ้าอาวาสวัดพระเพรง วัดจังหูน และวัดพระศรีอารีย์ (วัดไม้หลา) เป็นลำดับมา และได้เป็นพระปลัดโดยการแต่งตั้งจากเจ้าคณะจังหวัด

วาระสุดท้ายได้มาจำพรรษาที่วัดเพชรจริก ร่วมกับเจ้าอาวาสปฏิสังขรณ์เสนาสนะและปูชนียสถานต่างๆ ของวัด โดยหาเงินจากการพิมพ์หนังสือเรื่อง ทิดปาน แจกในงานทอดผ้าป่า และหนังสือเรื่องนี้ได้นำไปไว้ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเพื่อเป็นวิทยาทาน

พระปลัดเลี่ยมมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๑๓ ที่วัดเพชรจริก นับได้ว่าท่านผู้นี้เป็นบุคคลที่ทำประโยชน์แก่วัดมากผู้หนึ่ง นำเสียดายที่ผลงานบางชิ้นของท่านสูญหายไปทั้งๆ ที่เพิ่งมรณภาพไปเพียงไม่กี่ปี อย่างไรก็ตามผลงานที่เหลืออยู่ก็พอที่จะยืนยันถึงความสามารถของท่านได้ดี

นายเรื่อ นาใน

นายเรื่อ นาใน เป็นกวีที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของเมืองนครศรีธรรมราช เกิดที่หมู่ ๑ บ้านนาใน ตำบลช้างซ้าย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตรงที่เรียกว่า ดอนบ่อรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติของท่านไม่ทราบชัดแจ้งนักทราบแต่ว่า นายเรื่อมีความสามารถแต่งฉันทลักษณ์เป็น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนชั้นสูงได้อย่างคล่องแคล่ว เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่านายเรื่อ นาใน หายใจเป็น ๒ บทเหมือนกับที่ศรีปราชญ์หายใจเป็นโคลง จนได้รับสมญานามว่า นายเรื่อ นาใน เจ้าแห่งกลอน ๒ บท

ขุนอาเทศคดีได้แสดงข้อคิดเห็นว่านายเรื่อ นาใน เป็นคนมีอายุอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๑ - ๒ หรืออย่างต่ำก็สมัยต้นรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้เพราะเป็นคนสมัยเดียวกันกับเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ซึ่งเกิดในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และคราวที่ยกทัพไปตีเมืองไทรบุรีใน พ.ศ. ๒๓๖๔ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย)

ได้ให้นายเรื่อง นาใน นั่งทำข้างว่ากลอน ๒ บทชนนคมไม่ให้ฟังไปตามรายทาง

จากประวัติและผลงานของนายเรื่อง นาใน ซึ่งกล่าวมาแล้ว แม้ว่าจะมาสืบค้นได้เพียงส่วนน้อยแต่ก็พอจะสรุปได้ว่านายเรื่อง นาใน เป็นปราชญ์ทางร้อยกรอง โดยเฉพาะกลอน ๒ บทและคำประพันธ์ประเภทคำกาพย์ (กาพย์ยานี กาพย์ฉกัณฐ์ กาพย์สุรางคนางค์) ของเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งควรแก่การยกย่องและค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติมต่อไปอย่างยิ่ง

นายอังคาร กัลยาณพงศ์

นายอังคาร กัลยาณพงศ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๔ ที่บ้านหลังวัดจันทาราม ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช บิดาเป็นกำนันชื่อเข็บ มารดาชื่อขุ่ม ปู่ ย่า ตา ทวด เป็นช่าง “ตามผมเป็นช่างใหญ่ ทั้งฝ่ายตา ปู่ ฝ่ายทวด ทวดก็เป็นช่างทอง ทางสายแม่ก็เป็นช่างทอง”

เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดใหญ่และวัดจันทาราม ในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อเป็นนักเรียนชั้นประถม ครูมักให้อ่านบทกวีให้เพื่อนร่วมชั้นฟัง

ต่อมาเข้าเรียนชั้นมัธยมที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ เมื่ออยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๔ เริ่มเขียนบทกวีตามหลักสูตร ซึ่งให้นักเรียนหัดเขียนบทกลอน และโคลงสี่สุภาพ ตามกฎเกณฑ์และแบบอย่างของโบราณอย่างเคร่งครัด เมื่ออยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๖ ก็เขียนบทกลอนได้อย่างชำนาญ และรู้สึกว่าจะควรจะให้ *อารมณ์และความรู้สึกเป็นตัวกำหนดรูปแบบของบทกวี*

นายอังคาร ชอบอ่านวรรณคดี เช่น รามเกียรติ์ อิเหนา ขุนช้างขุนแผน และกวีนิพนธ์ของสุนทรภู่มาตั้งแต่เด็ก เป็นที่รำลึกกันว่า เมื่อสมัยที่เรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ ๔ ที่โรงเรียนวัดใหญ่นั้น ได้อ่านนิราศพระประธมเจนจบแล้ว

นายอังคาร เล่าว่า เมื่อเป็นเด็ก แม่ชอบให้เขาอ่านหนังสือวรรณคดีต่างๆ ให้ฟังครั้งหนึ่ง เมื่ออ่านถึงตอนที่อิเหนาต้องพรางจากบุษบา แม่ร้องไห้ เขาก็พลอยร้องไห้ไปด้วย แต่บางครั้ง เขาจะเป็นฝ่ายร้องไห้ก่อน เมื่อสะเทือนใจ เสียงจะสั่น น้ำตาไหลจนแม่ต้องบอกให้หยุด

นอกจากชอบอ่านหนังสือแล้ว ยังชอบวาดรูป และชอบสร้างโบสถ์ เจดีย์ กำแพงเมืองไว้ใต้ถุนบ้าน เพื่อนบ้านที่มาดูผลงานมักจะลงความเห็นว่าเขาเป็น ช่าง อย่างที่ปู่ ย่า ตา ทวด เคยเป็น

นายอังคารเป็นศิลปินที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับทางด้านวรรณศิลป์ และทัศนศิลป์ เขาจึงเป็นที่รู้จักในฐานะ จิตรกรกวีผู้ซึ่งจะซ่อนเร้นภาษาไว้สุดห้วงลึกแห่งวิญญาณ และเมื่อเขาตายไปก็จะ ผังวาจาไว้ในแผ่นดิน เขาถือเป็นหน้าที่ที่จะสะสมสิ่งสุนทรีย์ไว้ นกมิตในงานศิลปกรรม

นายอังคารแต่งงานกับนางอุ้นเรือน มีบุตรชาย ๑ คน ชื่อภูหลวง และบุตรสาว ๒ คน ชื่อ อ้อมแก้วและวิสาชะ

เมื่อมีผู้ถามว่า เริ่มแต่งกวีนิพนธ์ตั้งแต่เมื่อไร นายอังคารตอบว่า “ตั้งแต่เกิด... เกิดมาก็รู้สึกอยากเขียนแล้วที่จริงรู้สึกมาแต่ชาติก่อน”

นายอังคาร
กัลยาณพงศ์

และเมื่อมีผู้ถามว่า แต่งกวีนิพนธ์ได้กี่บท นายอังคารก็ตอบว่า “อันกวีนิพนธ์นั้น เป็นสิ่งที่นับไม่ได้ เรานับเมล็ดทรายบนหาดหรือต้นไม้ในป่าไม่ได้ฉันใด กวีนิพนธ์ก็ฉันนั้น กวีนิพนธ์เป็นชีวิตและเป็นส่วนหนึ่งของลมหายใจผม”

อย่างไรก็ตาม ได้มีการรวบรวมผลงานของนายอังคาร กัลยาณพงศ์ และตีพิมพ์ เป็นเล่มดังต่อไปนี้

๑. กวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์
๒. ลำนำภูกระดึง
๓. บางบทจากสวนแก้ว
๔. บางกอกแก้วกำสรวล หรือนิราศนครศรีธรรมราช
๕. หยาดน้ำค้างคือน้ำตาของเวลา

นายอังคาร กัลยาณพงศ์ ได้รับรางวัลด้านวรรณศิลป์ ดังนี้คือ

พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้รับรางวัลดีเด่น ของมูลนิธิเสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้รับรางวัลซีไรต์ จากบทกวีรวมเล่มชื่อ ปณิธานกวี

นายจ่าง รัตนะรัต

นายจ่าง รัตนะรัต หรือ ดร.จ่าง เป็นนักการศึกษา นักวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์ และนักบริหาร อาจกล่าวได้ว่า เป็นนักวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์คนแรกของภาคใต้ในยุคปัจจุบัน ที่ได้เริ่มชีวิตจากชนบท ศึกษาเล่าเรียนจากวัดและเป็นเด็กวัดมา เป็นผู้ที่มีความมานะพยายามสูง สามารถสร้างสถานภาพของตนเองจนเป็นบุคคลชั้นนำของประเทศในเวลาต่อมา

นายจ่าง รัตนะรัต เกิดเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๗ ที่บ้านบางพรัง ตำบลบางนบ (ปัจจุบันขึ้นอยู่กับอำเภอกงหรา) อำเภอกงหรา จังหวัดนครศรีธรรมราช บิดาชื่อ นายล่อง มารดาชื่อ นางเลื่อน เป็นบุตรคนที่สองในจำนวนพี่น้องห้าคน ได้รับการศึกษาชั้นประถมที่วัดท่าซอม และไปศึกษาต่อที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ ได้รับทุนเรียนดีที่สุดของมณฑลนครศรีธรรมราชให้ไปเรียนที่โรงเรียนฝึกหัดครูสวนกุหลาบวิทยาลัย สอบไล่ได้ประโยคมัธยมบริบูรณ์ (มัธยมปีที่ ๘) และประโยคครูมัธยม (ป.ม.) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๖

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้รับทุนของกระทรวงธรรมการให้ไปเรียนวิชาเคมีที่ประเทศเยอรมนี เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเยนา จนได้ปริญญาดุษฎีบัณฑิต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ ต่อจากนั้นได้ทำงานวิจัยที่สถาบันไลบ์ เมืองสตูดการ์ด ประเทศเยอรมนีอีก ๑ ปี

เข้ารับราชการที่กรมวิทยาศาสตร์ทหารบก กระทรวงกลาโหม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๕ จึงได้รับคำสั่งจากคณะรัฐมนตรี ให้ไปปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด จากนั้นได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ กระทรวงอุตสาหกรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม และครบเกษียณอายุราชการ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗

ขณะที่ทำหน้าที่ครูก็เป็นครูที่สอนได้เกือบทุกวิชา เป็นครูที่มีความรู้ดีเยี่ยม สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจนเป็นที่ประทับใจของศิษย์ในสมัยนั้นเป็นอันมาก เมื่อเป็นอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ก็เป็นที่รักและประทับใจของผู้ใต้บังคับบัญชา

ดังที่ข้าราชการของกรมวิทยาศาสตร์ทุกคนในสมัยนั้นเห็นพ้องกันว่า

“ท่านเป็นคนดีจริงๆ แต่การดูของท่านไม่ได้เป็นโทษแก่พวกเราเลย กลับเป็นคุณเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการและการปฏิบัติงานเพราะท่านดูไปสอนไปให้แง่คิดต่างๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม นานไปพวกเรา ก็เลยมารู้ว่า ท่านดูแต่ปาก แต่น้ำใจนั้นประเสริฐนัก มีแต่ความเมตตาต่อผู้น้อย มิได้อำมาตพยาบาทใคร ไม่เคยเอารัดเอาเปรียบ มีแต่ให้...ให้ อย่างเดียว”

นี่คือคำอวยคำต่อ ดร.จ่าง รัตนะรัต ในสมัยที่ท่านเป็นอธิบดี

ท่านทำให้งานของกรมวิทยาศาสตร์พัฒนาก้าวหน้าไปเป็นอันมาก ทำให้หน่วยงานทางวิทยาศาสตร์แตกแขนงไปหลายหน่วยงาน เช่น สภาวิจัยแห่งชาติ สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ นับเป็นนักวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์คนแรกของภาคใต้

นายดิเรก
พรตตะเสน

นายดิเรก พรตตะเสน

นายดิเรก พรตตะเสน เกิดเมื่อวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๓ ที่ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรคนโตในจำนวนพี่น้อง ๔ คน ของนายชำ นางก้าน พรตตะเสน บิดารับราชการ ครั้นสุดท้ายได้ลาออกก่อนเกษียณอายุ ขณะที่ดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

นายดิเรก พรตตะเสน เริ่มการศึกษาเบื้องต้นจากบ้านตามแบบที่นิยมกันทั่วไปในสมัยนั้น ถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๑ จึงเริ่มเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ ที่โรงเรียนประจำตำบลพระเสื่อเมือง (ในอดีตคือ โรงเรียนประชาบาล ๑ ปัจจุบัน คือ โรงเรียนวัดพระมหาธาตุ) เรียนจบชั้นประถมปีที่ ๓ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ จึงเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมปีที่ ๑ ที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ อันเป็นโรงเรียนประจำจังหวัด ซึ่งขณะนั้นตั้งอยู่ที่วัดท่าโพธิ์ ขณะที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมปีที่ ๖ โรงเรียนได้ย้ายจากวัดท่าโพธิ์ มาตั้งอยู่ที่บริเวณวัดพระสูง (ซึ่งเป็นวัดร้าง) ช้างสนามหน้าเมือง จึงย้ายมาเรียนอยู่ที่นั่น ขณะที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศนี้ได้เป็นมือกลองของวงดนตรีโรงเรียนด้วย กระทั่งสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๖ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐

เมื่อทางราชการเปิดรับสมัครบุคคลเข้ารับราชการ ก็สามารถสอบบรรจุได้เป็นเสมียนชั้นจัตวา อันดับ ๑ ที่แผนกเสมียนตราจังหวัดนครศรีธรรมราช ถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้รับการเกณฑ์เข้ารับราชการทหารและตำรวจ โดยทางราชการให้ไปเป็นตำรวจอยู่ที่กองกำกับการตำรวจภูธรนครศรีธรรมราช

ชีวิตในช่วงที่รับราชการตำรวจอยู่ที่อำเภอปากพนังนี้เองที่มีบทบาทต่อชื่อเสียงและเกียรติคุณในทางวิชาการด้านคดีชนวิทยา ต่อมาการเป็นตำรวจไม่ค่อยปลอดภัยนัก จึงได้สอบเข้าทำงานที่กรมทางหลวงแผ่นดิน เป็นลูกจ้างประจำ ทำหน้าที่เสมียนสถิติที่แขวงการทาง

นครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้ย้ายไปเป็นหัวหน้าสถิติที่แขวงการทางภูเก็ต ถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๐ จึงได้ย้ายกลับมาเป็นหัวหน้าสถิติที่แขวงการทางนครศรีธรรมราช

นายดิเรก พรตตะเสน เป็นนักอ่านตัวยง สนใจหนังสือแทบทุกประเภทตั้งแต่วัยเด็ก เป็นผู้รักการศึกษาค้นคว้าเป็นชีวิตจิตใจถึงขั้นเป็น หนอนหนังสือ ที่เดียวที่บ้านของท่าน จึงเต็มไปด้วยหนังสือทั้งวิชาการและบันเทิงคดีทั้งเก่าและใหม่เป็นจำนวนมาก ความเป็นนักอ่าน ประกอบการสอบสวนความรู้จากผู้เฒ่าผู้แก่และวิสาสะกับผู้รู้ทำให้นายดิเรก พรตตะเสน เป็นผู้มีความรอบรู้ในระดับสูงคนหนึ่ง โดยเฉพาะความรู้ในทางคติชนวิทยานั้นเป็นที่ยอมรับของชาวเมืองนครศรีธรรมราชและนักวิชาการทั่วไป ได้ถ่ายทอดออกมาสู่ผู้อื่นโดยการเขียนหนังสือ

ผลงานดีเด่นที่เป็นประโยชน์แก่งานศึกษาค้นคว้าทางคติชนวิทยาและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนครศรีธรรมราชก็คืองานเขียนสารคดีประเภทภูมินาม และประวัติหมู่บ้านตำบล สารคดีเหล่านี้ตีพิมพ์อยู่ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบ้าง วารสารท้องถิ่นบ้าง ตลอดจนนิตยสารและวารสารในส่วนกลางดังกล่าว เมื่อถึงยุคที่มีการตื่นตัวทางการศึกษาคติชนวิทยา และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ข้อเขียนของนายดิเรก พรตตะเสน จึงกลายเป็นข้อมูลชั้นต้นที่มีคุณค่าอเนกอนันต์ ได้รับการนำไปอ้างอิงอยู่ในงานเขียนเชิงวิชาการ และวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาและนักวิจัยเสมอมา

นอกจากเป็นนักอ่านนักเขียนและเป็นวิทยากรในการประชุมสัมมนาต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคแล้ว นายดิเรก พรตตะเสน ยังได้รับเชิญให้เป็นกรรมการที่ปรึกษาของศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุชนครศรีธรรมราช และเมื่อมีงานการใดๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชอันเกี่ยวเนื่องด้วยวัฒนธรรม ประเพณี ก็มักจะเชิญท่านไปเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นกรรมการด้วยเสมอ เช่น กรรมการงานเดือนสิบ กรรมการส่งเสริมท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ นายดิเรก พรตตะเสน ได้รับการเชิดชูเกียรติเป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมสาขามนุษยศาสตร์ โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ สภาการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติให้ได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขามนุษยศาสตร์ (วัฒนธรรมศึกษา) อีกด้วย

นายฉ่ำ จำรัสเนตร

นายฉ่ำ จำรัสเนตร เป็นนักการเมืองคนหนึ่งที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชถึง ๕ สมัย โดยใช้วิธีการหาเสียงเป็นแบบเฉพาะของตนเอง ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชเรียกท่านผู้นี้ว่า ครูฉ่ำ

นายฉ่ำ จำรัสเนตร เป็นบุตรคนเดียวของ นายช่วย และนางปริก จำรัสเนตร (ชนะภัย) เกิดเมื่อวันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๑ ที่บ้านหัวถนน ตำบลศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช บิดารับราชการเป็นมหาดเล็กในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าฯ กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ณ วังโพยาจรต ปัจจุบันคือโรงพยาบาลมหาราช ศูนย์การแพทย์ภาคใต้ นายฉ่ำได้สมรสกับนางสาวศิริ มีบุตร ๑ คน ชื่อ จันทร์ทิพย์ จำรัสเนตร

ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๒๔๕๖ ได้เข้าศึกษาเล่าเรียนในระดับประถมศึกษา

ที่โรงเรียนวัดท่ามอญ (วัดศรีทวี) อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๔๕๗ - ๒๔๖๒ ได้เข้าศึกษาจนจบประโยคมัธยมศึกษา (ม.๖) ที่โรงเรียนวัดท่าโพธิ์ (คือโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ปัจจุบัน) และในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ ได้สอบผ่านนักธรรมเอกด้วย เป็นที่ภาคภูมิใจของครุฑมากร

หลังจากนั้นได้เดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ และรับราชการเป็น ครูประจำบาลที่โรงเรียนวัดชนะสงคราม ในระหว่างนั้น ก็ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ด้วย

นายฉ่ำ จำรัสเนตร ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๐ จนถึงเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๘๑ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๑ จนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ในช่วงนี้เป็นผู้แทนราษฎร ๒ สมัยติดต่อกัน ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๑ จนถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๙ ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๐ จนถึงเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ และครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นผู้แทนราษฎรในสมัยนั้นจนกระทั่งยุบสภา โดยการรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

ในการหาเสียง นายฉ่ำมีวิธีการที่เป็นแบบฉบับของตน เพื่อให้ประชาชนมารวมกลุ่มที่จะฟังคำปราศรัย เขาจะตะโกนขึ้นดังๆ ว่า “โหน่งหน่วง โหน่งหน็อก ส้มแก้ว ไข่ควีอก ยิกควายเข้าคอก ตัวผู้เล่นออก ตัวเมียแย่นเข้า” ตะโกนดังๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก จนเด็กๆ แถบนั้นสนใจ ต่างก็วิ่งเข้ามาล้อมฟัง ฝ่ายผู้ใหญ่ทั้งหลายก็เข้ามารวมกลุ่มตามเด็กๆ จนกระทั่งเป็นกลุ่มใหญ่ แล้วก็กล่าวคำปราศรัยโจมตีรัฐบาลโดยกล่าวหาว่าไม่ได้ช่วยรักษาความสะอาด พร้อมกับนำไม้กวาดไม้ไผ่ที่เตรียมมาแล้วออกกวาดบริเวณนั้นจนสะอาด เป็นที่สนใจและประทับใจแก่ประชาชนที่มาดูและฟังคำปราศรัยเป็นอย่างมาก บางครั้งก็ใช้วิธีการอื่นๆ ประกอบตามความเหมาะสม วิธีการนี้เรียกว่า เป็นวิธีการหาเสียงโดยไม่ต้องใช้เครื่องกระจายเสียงเลย

ครุฑมากร เป็นขวัญใจของชาวนครศรีธรรมราชตลอดมา โดยเฉพาะในขณะเป็นนักการเมือง ไม่มีชาวเมืองนครศรีธรรมราชคนไหนจะไม่รู้จัก เป็นผู้แทนราษฎรที่ปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ เป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชนด้วยความจริงใจ สร้างชื่อเสียงให้แก่ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชไปทั่วประเทศ บทบาทชีวิตของนายฉ่ำ จำรัสเนตร ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวและส่วนรวมนั้น แสดงว่าเป็นผู้ที่มีแบบฉบับของตนเอง โดยเฉพาะทางการเมือง ครุฑมากรถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ รวมอายุได้ ๘๐ ปี

นายอ้อม อุปรมัย

นายอ้อม อุปรมัย เกิดเมื่อ วันอังคารที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๔ ที่บ้านปากพะยั้ง ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรของนายกลั่น และนางกิมยี่ อุปรมัย มีพี่น้องร่วมบิดาเดียวกัน ๕ คน ได้รับการศึกษาเบื้องต้นจากโรงเรียนประชาบาลวัดท่ามอญ (วัดศรีทวีปัจจุบัน) ตำบลท่าวัง สอบไล่ได้ประโยคประถมศึกษาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ ต่อมาได้ไปศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ สอบไล่ได้ประโยคมัธยมศึกษาในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้รับรางวัลเหรียญหมั่นเรียน ๒ ครั้ง พ.ศ. ๒๔๗๖ สอบไล่ได้ประโยคครูมูลพิเศษ พ.ศ. ๒๔๘๔ สอบไล่ได้อนุปริญญาทางนิติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๖ สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรชั้นสูง วิชาการปกครองจากโรงเรียนข้าราชการฝ่ายปกครอง พ.ศ. ๒๔๘๗ สอบไล่ได้ชั้นปริญญาตรีธรรมศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ในขณะที่รับราชการเป็นครูอยู่ ด้วยจิตใจที่รักเรียนและต้องการความก้าวหน้าในชีวิต นายห่อม อุปรมัย จึงได้ศึกษาวิชากฎหมายไปด้วย และเมื่อสอบไล่ได้อนุปริญญาทางนิติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ แล้วจึงโอนไปรับราชการที่กระทรวงมหาดไทย และได้เป็นปลัดอำเภอตรี อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ ต่อมาย้ายไปเป็นปลัดอำเภอตรี อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ นั้น ประเทศไทยได้รับ ๔ จังหวัดในรัฐมลายู อันได้แก่ รัฐกลันตัน รัฐตรังกานูทางตะวันออก รัฐปะลิสและรัฐไทรบุรีทางตะวันตก ซึ่งเคยเป็นดินแดนของไทยกลับคืนมาจากอังกฤษ โดยประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้จัดการคืนให้ นายห่อม อุปรมัย จึงได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งให้เป็นปลัดอำเภอตรี อำเภอเมือง รัฐปะลิส ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้ย้ายมาเป็นปลัดอำเภอตรี อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และได้ย้ายลงมาเป็นปลัดอำเภอตรี ที่กิ่งอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปีเดียวกันนั้นเอง และใน พ.ศ. ๒๔๘๙ ก็ได้ลาออกจากราชการ ไปประกอบอาชีพส่วนตัวเป็นทนายความ

เนื่องจากนายห่อม อุปรมัย เป็นผู้มีความตั้งใจในการดำเนินชีวิตไปในทางที่จะต้องเป็นคุณประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองให้มากที่สุด ดังนั้นเมื่อได้ลาออกจากราชการไปประกอบอาชีพส่วนตัวโดยเป็นทนายความแล้ว จึงได้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช และหลังจากได้รับเลือกตั้งแล้ว นายห่อม ก็ได้ตำแหน่งเป็นรองประธานสภาและเทศมนตรีเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชหลายสมัย และด้วยอุดมการณ์ที่มั่นคงในการรับใช้ประชาชนและประเทศชาติต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง นายห่อม อุปรมัย จึงได้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช ใน พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๕๐๐ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช ๒ ครั้ง เนื่องจาก นายห่อม อุปรมัย เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่มีความรู้ความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่พึ่งประกอบกับมีบุคลิกดีเด่น จึงได้รับความไว้วางใจจากที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ถึง ๒ สมัย ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๐๑ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นครั้งที่ ๓ และได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยมี ม.ล.ปิ่น มาลากุล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ใน พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๕๑๔ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดนครศรีธรรมราชอีกเป็นครั้งที่ ๔ และได้เป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งที่ ๓ จึงกล่าวได้ว่านายห่อม อุปรมัย ได้บรรลุถึงซึ่งความต้องการแล้วที่จะรับใช้ประเทศชาติของตน เพราะนายห่อม อุปรมัย เคยพูดอยู่เสมอว่า ชาติต้องก่อนอื่น และ ภูมิใจมากถ้ามีโอกาสรับใช้ผู้อื่น

นอกจากเกียรติคุณทางการเมือง นายห่อม อุปรมัยยังมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งควรกล่าวถึงคือ เป็นนักวิชาการที่สำคัญคนหนึ่งของเมืองนครศรีธรรมราช วิชาที่รักชอบ และให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ วิชาประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ได้ศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยเฉพาะประวัติศาสตร์เมืองนครศรีธรรมราชไว้เป็นอย่างมาก

ความสนใจในวิชาการต่าง ๆ ของนายห่อม อุปรมัย มีมาก จนกล่าวได้ว่าไม่มีแขนงใดที่เขาจะไม่สนใจและไม่มีความรู้ เช่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ โบราณคดี ภาษาศาสตร์ วรรณคดี ศาสนศาสตร์ และเมื่อความรู้ความสามารถของนายห่อม อุปรมัย ได้แพร่หลาย

ออกไป สถาบันทางการศึกษาวิชาการสาขาต่างๆ ก็ได้เชิญให้ไปสอนในสถาบันนั้นๆ เช่น มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพฯ) ได้เชิญไปเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นอาจารย์พิเศษคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ - ๒๕๑๔ เป็นกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๕ เป็นอนุกรรมการวัฒนธรรมประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการข้าราชการครู จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประจำวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๒๖

นายนิ่ม อุปรมัย ถึงแก่กรรมเมื่อ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ และได้รับพระราชทานเพลิงศพ เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๖ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช อันเป็นบ้านเกิดของท่าน รวมอายุได้ ๗๒ ปี

นายไสว สุทธิพิทักษ์

นายไสว สุทธิพิทักษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ ที่อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรคนแรกของนายเฟื่อง สุทธิพิทักษ์ และนางนวล (สกุลเดิม กันภัย) สุทธิพิทักษ์ เดิมบิดามีอาชีพเป็นครู ต่อมาเข้ารับราชการเป็นสมุห์บัญชีในกรมสรรพากร และไปตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ อำเภอลิขิต จังหวัดนครศรีธรรมราช

นายไสว สุทธิพิทักษ์ ได้ศึกษาเล่าเรียนชั้นต้นที่อำเภopakพนัง เมื่อจบชั้นประถมศึกษาในปี พ.ศ. ๒๔๗๑ แล้ว ได้ไปศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ อันเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งขณะนั้นตั้งอยู่ที่วัดท่าโพธิ์

ระหว่างที่เล่าเรียนในชั้นมัธยมปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมปีที่ ๖ ที่โรงเรียนวัดท่าโพธิ์ นั้น นายไสวได้เปลี่ยนสภาพชีวิตจากเด็กบ้านไปเป็นเด็กวัด เด็กชายไสวเป็นนักเรียนที่สนใจการเรียนมาก ได้เป็นหัวหน้าชั้นและเป็นนายหมู่ลูกเสือมาโดยตลอด ณ โรงเรียนแห่งนั้นมีเหตุการณ์หนึ่งที่คงอยู่ในความทรงจำของท่านตลอดมาก็คือ การขี่จักรยานสองล้อเข้าสู่เมืองกรุง ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ทั้งนี้เพราะว่า ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ร่วมกิจกรรมนั้นด้วย

ปี พ.ศ. ๒๔๗๖ สอบไล่ได้สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๖ เข้าไปศึกษาต่อในชั้นมัธยมปีที่ ๘ ที่โรงเรียนอำนวยการศิลป์ กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๘๕ สำเร็จปริญญาตรี เป็นบัณฑิตทางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (ธ.บ.) แต่ด้วยความสนใจที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป นายไสว จึงได้สมัครเรียนต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองอีก ใช้เวลาศึกษาเล่าเรียนอยู่ประมาณ ๓ ปี จึงได้รับปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ถึงแม้ว่าจะได้ปริญญาโทแล้วก็ตาม นายไสวยังคงรับราชการอยู่ที่กรมบัญชีกลางต่อไป

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๒๔๘๘ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นายไสว ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโทนั้น เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาขึ้น รัฐบาลไทยในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ และเข้าร่วมสงครามเป็นฝ่ายอักษะ แต่ได้มีคนไทยเป็นจำนวนมากทั้งที่อยู่ในประเทศและนอกประเทศไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาล จึงรวมตัวกันจัดตั้ง ขบวนการเสรีไทย

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง รัฐบาลต้องริเริ่มดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อฟื้นฟูสัมพันธไมตรีกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษให้กลับคืนดีดังเดิมเช่นสมัยก่อนสงคราม และให้ความสะดวกแก่ฝ่ายสัมพันธมิตรที่เข้ามาในประเทศไทย เพื่อปลดอาวุธและกักคุมตัว ทหารญี่ปุ่นระหว่างที่รอการถูกส่งตัวกลับบ้านเมือง นายไสว สุทธิพิทักษ์ ในฐานะที่เคยร่วม ทำงานในขบวนการเสรีไทย ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามพระราช บัญญัติว่าด้วยการกักคุมตัวและการควบคุมจัดกิจการหรือทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นศัตรูต่อ สหประชาชาติ พ.ศ. ๒๔๘๘

ต่อมาเมื่อ ดร.ปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในเดือนพฤษภาคม มี พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้มีการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนสิงหาคม นายไสวซึ่งได้รับการชักชวนจากผู้ที่ทำเนียบพลเรือน ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อรับใช้ชาติบ้านเมือง หลังจากการเป็น ข้าราชการในกรมบัญชีกลางได้เพียง ๕ ปี นายไสว สุทธิพิทักษ์ จึงได้ตัดสินใจเข้าสู่เส้นทางการเมือง โดยลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลปรากฏว่า นายไสว สุทธิพิทักษ์ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเลือกตั้งที่ ๑ เมื่อ อายุเพียงสามสิบปี

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ นายไสว ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการสมาคมหอการค้าไทย พร้อมกันนั้นก็ได้รับตำแหน่งปฎิคมและเป็นอนุกรรมการของวิทยาลัยการค้า (มหาวิทยาลัย หอการค้าในปัจจุบัน) ซึ่งเป็นวิทยาลัยที่อยู่ในความดูแลของสมาคมหอการค้าไทยด้วย จาก ตำแหน่งอนุกรรมการของวิทยาลัยการค้า นายไสวได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานคณะอนุกรรมการของ วิทยาลัย ในพ.ศ. ๒๕๐๙ บทบาทการเป็นผู้นำทางการศึกษาธุรกิจของเอกชนก็ได้เริ่มขึ้น ณ บัดนั้น

เมื่ออายุได้ ๕๐ ปี นายไสว สุทธิพิทักษ์ เริ่มโครงการที่จะจัดตั้งสถานศึกษา ทางด้านธุรกิจ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ท่านได้เดินทางไปดูงานการจัดการศึกษาขั้นสูงด้านวิชาชีพใน ประเทศเยอรมนี อังกฤษ ฝรั่งเศส และเดนมาร์ก โดยอาศัยเพื่อนฝูงที่รู้จักกันสมัยอยู่สิงคโปร์

สถานศึกษาแห่งนั้นได้รับเริ่มจากการเป็นโรงเรียนราษฎร คือ โรงเรียนธุรกิจ บัณฑิตเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ แล้วได้พัฒนาขึ้นเป็น สถาบันธุรกิจบัณฑิต วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จนกระทั่งเป็นมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๗

นายไสว สุทธิพิทักษ์ ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ วิทยุฉิมมีได้เป็น อุปสรรคในการแสวงหาความรู้แต่อย่างใด นายไสว ได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก สาขา บริหารธุรกิจ ที่ Pacific States University สหรัฐอเมริกา จนได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เมื่ออายุ ๗๐ ปี

นายไสว สุทธิพิทักษ์ ได้พัฒนาการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยทุกด้าน จน เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ทั้งยังมุ่งส่งเสริมการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติอย่างจริงจัง โดยได้จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมขึ้นในมหาวิทยาลัย และยังปฏิบัติภารกิจด้านบริหารทางวิชาการแก่ สังคมควบคู่กันไปด้วย

นายอึ้งค้ายท่าย

นายอึ้งค้ายท่ายหรือเจ้าแก้อึ้งค้ายท่ายนั้นเป็นชื่อที่เรียกแบบจีนตามความนิยมของชาวบ้านชาวเมืองในสมัยก่อน ที่เรียกแซ่หรือสกุลนำชื่อจริงของบุคคล ฉะนั้นหากเรียกแบบไทย คือนายค้ายท่าย แซ่อึ้ง

นายค้ายท่าย แซ่อึ้ง เกิดที่เมืองเอ๋หมิง มณฑลฮกเกี้ยน ประเทศจีน (สาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบัน) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๙

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ ได้อพยพไปอยู่ที่เมืองไทปิง รัฐเปรัก สหพันธรัฐมาเลเซีย ได้ทำงานในเหมืองแร่ของชาวจีน (เหมืองฉิด) ประมาณ ๕ - ๗ ปี ต่อมาได้ย้ายไปทำที่เหมืองแร่ (เหมืองชุด โดยใช้เรือชุด) ของชาวออสเตรเลีย ชื่อ มร.คิง อยู่อีก ๒ - ๔ ปี

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยกับ มร.คิง เนื่องจากมร.คิง ได้สัมปทานเหมืองแร่ที่บ้านหนองเป็ด อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายค้ายท่ายจึงได้เป็นลูกจ้างในกิจการเหมืองแร่นั้น (เหมืองฉิด) และต่อมาได้เป็นหัวหน้าคนงานของเหมืองแร่แห่งนั้น ขณะที่ทำงานอยู่ที่เหมืองแร่หนองเป็ดนั้น นายค้ายท่ายได้เรียนรู้ถึงวิธีการสำรวจแหล่งแร่กับ มร.คิง จนมีความชำนาญและเชี่ยวชาญมากขึ้น สามารถชี้ชัดหรือระบุได้ว่า แหล่งใดมีสินแร่ชนิดใดมากน้อยเพียงใด

ด้วยความเชี่ยวชาญดังกล่าว ทำให้นายค้ายท่ายกว้านซื้อที่ดินและขอสัมปทานทำเหมืองแร่ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้หลายแห่ง เช่น ที่บ้านท่าไทร (เหมืองไม้หลา) อำเภอร่อนพิบูลย์ เหมืองโรงเหล็ก กิ่งอำเภอนบพิตำ อำเภอท่าศาลา เหมืองที่ตำบลฉลองและที่บ้านสำนักเนียน อำเภอสิชล เหมืองเขาแก้ว อำเภอลานสกา เหมืองบ้านกะทูน อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช และที่อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง อำเภอนาสาร (เหมืองเฉียงพร้าว) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เหมืองทับสะแก ที่อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ฯลฯ

เมื่อเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ มร.คิง ได้เดินทางกลับประเทศออสเตรเลีย นายค้ายท่ายจึงได้ขอสัมปทานเหมืองแร่บ้านหนองเป็ด จากรัฐบาลไทย ทำแทน มร.คิง ในเวลาต่อมา

นายค้ายท่ายได้กล่าวกับลูกหลานและผู้ใกล้ชิดอยู่เสมอว่า “เมื่อเราได้มีชีวิต มีกินมีใช้อยู่ในแผ่นดินนี้ เราจึงต้องตอบแทนคุณแผ่นดินให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้”

ฉะนั้นในชีวิตของนายค้ายท่ายต่อมาจึงมีแต่ทำคุณประโยชน์ให้สาธารณชน ต่อพระศาสนาและบุคคลทั่วไป ดังตัวอย่าง

- มอบที่ดินจำนวน ๗๐ ไร่ ให้รัฐบาลสร้างนิคมสำหรับผู้ป่วยโรคเรื้อนที่บ้านพุตหง อำเภอร่อนพิบูลย์

- มอบที่ดินซึ่งเป็นสวนยางพารา จำนวน ๓๐ ไร่ สร้างวัดพิศิษฐ์วรธรรมาราม (วัดพ่อท่านคล้าย) ที่อำเภอนาบอน

นายอึ้งค้ายท่าย

- สร้างพระอุโบสถหลังใหม่ ให้วัดเสมาเมือง อำเภอเมือง ร่วมกับคนใน
ตระกูลเพชรานนท์

- สร้างอาคารที่ว่าการอำเภอร่อนพิบูลย์ มอบให้ทางราชการ

- สร้างอาคารโรงพัก หรือสถานีตำรวจภูธร อำเภอร่อนพิบูลย์ มอบให้ทาง
ราชการ

- สร้างอาคารโรงพัก หรือสถานีตำรวจภูธร อำเภอทุ่งสง มอบให้ทางราชการ

- สร้างอาคารที่ทำการอนามัย อำเภอฉวาง มอบให้ทางราชการ

นายค้าย่ายเป็นคนเจ้าระเบียบ จึงสั่งสอนอบรมบุตรธิดาด้วยความเข้มงวด
กวดขัน ซึ่งทำให้เป็นผลดีแก่ทายาททุกคนในเวลาต่อมา ทุกคนต่างได้รับการศึกษาเล่าเรียนมี
อาชีพและมีฐานะมั่นคงด้วยกันทั้งสิ้น

ในบั้นปลายชีวิตของนายค้าย่าย ท่านได้ถูกผู้ร้ายจับตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ นับ
เป็นการจับตัวเรียกค่าไถ่ครั้งแรกในจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ด้วยความดีงามของท่าน จึง
ทำให้ผู้ร้ายใจอ่อนและยอมปล่อยตัวในที่สุด

นายค้าย่าย แซ่อึ้ง ถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ รวมอายุได้ ๖๔ ปี

นายเห่ง โสภางค์

นายเห่ง โสภางค์ เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ ที่บ้านหน้าวัดพระ
บรมธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรของนายสี
และนางนุ้ย โสภางค์

เมื่ออายุ ๘ ปี ได้เข้าเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนพระเสื้อเมือง
(โรงเรียนวัดพระมหาธาตุในปัจจุบัน) จบชั้นประถมปีที่ ๓ เมื่อ พ.ศ.
๒๔๖๖ แล้วไปเรียนต่อที่โรงเรียนช่างถม วัดวังตะวันออก ซึ่งได้
พัฒนามาเป็นวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน
จนจบหลักสูตรช่างถม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ ได้ปฏิบัติงานอยู่ที่โรงเรียน
นี้ถึงสามปี แล้วจึงออกไปทำงานเป็นช่างถมอย่างเต็มตัว เมื่ออายุ ๒๒
ปี โดยประจำอยู่ที่ร้านสุพจน์ (เป็นโรงงานและร้านที่ผลิตและ
จำหน่ายเครื่องถม ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช) ณ ที่นี้
นายเห่ง ได้รับการฝึกทำเครื่องถมเป็นพิเศษจาก นายรุ่ง สินธรงค์

นายเห่ง โสภางค์ ช่างถมฝีมือเยี่ยมยุคนั้น จนทำให้นายเห่ง โสภางค์ มีฝีมือเข้าชั้นเป็นช่างถมยอดเยี่ยมของเมือง
นครศรีธรรมราชตามไปด้วย

นายเห่ง โสภางค์ มีบุตรธิดากับนางตุ่น ๘ คน (ชาย ๕ หญิง ๓) ในจำนวนนี้
มีผู้ชายสองคน คือ นายโสฬส โสภางค์ และนายจรวัย โสภางค์ ที่ได้สืบทอดวิชาการทำ
เครื่องถมและนำไปประกอบอาชีพสืบแทนบิดา

เครื่องถมที่นายเห่ง โสภางค์ ประดิษฐ์ มีตั้งแต่สิ่งของเล็กๆ เช่น แหวน
ลือคเกิด กำไล ไปจนถึงสิ่งของชิ้นใหญ่ๆ เช่น ชัน พาน ถาด การประดิษฐ์ทำด้วยมือทั้งสิ้น
นับตั้งแต่ขึ้นรูป การเขียนลวดลาย การสลัก การถม การขัด โดยใช้ความชำนาญและ
ความละเอียดลออและความอดทนวิริยะเป็นสำคัญ เครื่องถมเหล่านี้ได้ถูกจำหน่ายแจก

และเปลี่ยนมือไปหลายต่อหลายแห่ง ที่มีสะสมและตกทอดอยู่บ้างในเวลานี้ พอจะหาดูได้ในวิหารเขียน วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช

ผลงานที่นายเหง โสภาพงศ์ ภาควงศ์ ใจก็คือ ชุบน้ำชาถมทอง ซึ่งตนร่วมกับช่างถมชาวนครหลายคนประดิษฐ์ขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ ชุบน้ำชาถมทองชุดนี้ เป็นชุดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงนำไปพระราชทานแด่ประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์แห่งสหรัฐอเมริกา ในคราวเสด็จประพาสสหรัฐอเมริกาและยุโรปครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ นอกจากนั้นในช่วง ๕๐ ปีเศษ ของการเป็นช่างถม นายเหง ได้ทำเครื่องถมเพื่อจำหน่ายบ้าง ทำตามที่ถูกคำสั่งบ้าง รวมหลายร้อยชิ้น ในจำนวนนี้เคยส่งเข้าประกวดในงานศิลปหัตถกรรมที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมจัดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยได้รับรางวัลที่ ๓ ด้วย

นายเหง โสภาพงศ์ ได้สร้างผลงานด้วยความประณีตและพัฒนาอยู่เสมอ พร้อมทั้งจะเผยแพร่และถ่ายทอดวิชาความรู้แก่ศิษย์และผู้สนใจตลอดเวลา จึงสมควรยกย่องไว้ในฐานะศิลปินประจำชาติ ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงได้ประกาศยกย่องให้นายเหง โสภาพงศ์ เป็นศิลปินพื้นบ้านดีเด่น ประจำปี ๒๕๒๘ ในสาขาเครื่องถม เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๙

ต่อมาในวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๐ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติก็ได้ประกาศยกย่องให้เป็น ศิลปินแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๒๙ สาขาทัศนศิลป์ (เครื่องถม) จึงนับเป็นเกียรติคุณอย่างยิ่ง

นายประเวศ ลิมปรังษี

นายประเวศ ลิมปรังษี เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๓ ที่อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช บิดาชื่อ นายเชื่อง มารดาชื่อ นางสลิม ได้สมรสกับนางบุญปรุง มีบุตร ๓ คน ชาย ๑ คน หญิง ๒ คน

เมื่ออายุประมาณ ๖ ขวบ ครอบครัวได้ย้ายเข้าไปอยู่ในตัวเมืองนครศรีธรรมราช เข้าเรียนหนังสือชั้นประถมที่โรงเรียนประถมเทศบาล ๗ วัดท่าโพธิ์ ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จนจบชั้นประถมปีที่ ๔ จากนั้นได้เข้าเรียนโรงเรียนมัธยมวัดจันทาราม ที่โรงเรียนนี้มีเรื่องที่น่าสนใจ คือพระเป็นช่างทั้งวัด ทั้งยังมีคำพังเพยของชาวนครศรีธรรมราชว่า *ใครอยากเป็นนายให้อยู่วัดท่าโพธิ์ ใครอยากกินขนมต้มขนมโคให้อยู่วัดวัง ใครอยากเป็นช่างให้อยู่วัดจันท*

เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๔ อยากเรียนช่างยนต์ จึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ไปเรียนต่อที่โรงเรียนอำนวยการศิลปธนบุรี ในชั้นมัธยมปีที่ ๕ และ ๖ เมื่อจบก็สอบเข้าที่โรงเรียนช่างกลปทุมวัน แต่สอบเข้าไม่ได้ ขณะนั้นเตรียมมหาวิทยาลัยศิลปากร (หรือที่เรียกว่าโรงเรียนศิลปศึกษา) เปิดรับสมัครนักเรียนเตรียมช่างสิบหมู่ นายประเวศ ลิมปรังษี จึงไปสอบเข้าเรียน ณ โรงเรียนแห่งนี้ เรียน ๒ ปี จบหลักสูตรในวิชาช่างไทย ในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ต่อมาได้เข้าเรียนที่คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นรุ่นแรก เป็นศิษย์ของศาสตราจารย์พระพรหมพิจิตร

นายประเวศ
ลิมปรังษี

(อู่ ลาดานนท์) ผู้เชี่ยวชาญกรมศิลปากร

ขณะที่เรียนอยู่ที่คณะสถาปัตยกรรม ได้ทำงานหรือฝึกงานไปด้วย ทำให้เกิดความรู้และความชำนาญทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ เรียนอยู่ ๓ ปี ได้วุฒิปริญญาตรีสถาปัตยกรรมไทย พ.ศ. ๒๕๐๑ บรรจุเข้าทำงานในมหาวิทยาลัยศิลปากรในตำแหน่งครุตรีทำหน้าที่สอนวิชาสถาปัตยกรรมไทย

พ.ศ. ๒๕๐๘ ทำงานเป็นช่างศิลปตรี กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร ได้ทำงานเลื่อนตำแหน่งตามลำดับ จนถึง พ.ศ. ๒๕๒๑ ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกองหัตถศิลป์ และใน พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้เป็นผู้อำนวยการกองสถาปัตยกรรม ต่อมาได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านบูรณปฏิสังขรณ์ (สถาปนิก ๙) ของกรมศิลปากร นายประเวศ ลิมปรังษี ทำงานศิลปะโดยยึดหลักของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และศาสตราจารย์พระพรหมพิจิตร คือ ศิลปะต้องเดินไปหน้า ไม่มีถอยหลัง นั่นคือ การทำงานศิลปะต้องปฏิบัติ จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ถ้าจะสอนต้องสอนด้วยการฝึกพร้อมวิทยานิพนธ์เขียนตำราสอน ตำราเป็นเพียงคู่มือเท่านั้น ถ้าเรียนตามตำราจะกลายเป็นวัวพันหลัก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะไม่เกิด ถ้อยตามอาจารย์ที่ว่า ถ้าเขียนตำราสอนเมื่อใดก็ฆ่าศิษย์เมื่อนั้น

ผลงานด้านสถาปัตยกรรมของนายประเวศ ลิมปรังษี มีมากกว่า ๑๐๐ ชิ้น เป็นผลงานการออกแบบและบูรณะ สำหรับตัวอย่างผลงานที่เรียกว่า พุทธศิลป์สถาปัตย์ ที่สำคัญ เช่น

บูรณะสถูปเจดีย์พระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

พระธาตุบังพวน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พระเจดีย์วัดเทพพิทักษ์บุญญาราม อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ฐานพระประธานพุทธมณฑล อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ฐานซุกชีพระประธาน พระอุโบสถวัดชัยพฤกษมาลา อำเภอบางกอกน้อย

กรุงเทพมหานคร

แท่นฐานพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดหนองบัวลำภู

แท่นฐานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้าศาลากลางจังหวัดชลบุรี

แท่นฐานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้าศาลากลางจังหวัดภูเก็ต

แท่นฐานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้าศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรี

แท่นฐานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ สนามกีฬา จังหวัดระยอง

พระเมรุมาศ ในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗

ศาลากลางน้ำ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ศาลาไทย ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

พระที่นั่งชัยมงคลภิเษก ใช้เป็นที่ประกอบพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ณ ท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐

จากความรู้ความสามารถในด้านสถาปัตยกรรม และผลงานที่ปรากฏ มหาวิทยาลัยเคลย์ตัน (CLAYTON) แห่งสหรัฐอเมริกา ได้มอบปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาจิตรศิลป์ ให้แก่ นายประเวศ ลิมปรังษี เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๔

ปัจจุบัน นายประเวศ ลิมปรังษี เกษียณอายุราชการแล้ว แต่ยังมีใจรักงานสถาปัตยกรรมไทยอย่างลึกซึ้ง ได้อุทิศเวลาทุ่มเทให้กับการสร้างสรรคงานทางด้านสถาปัตยกรรมต่อไป

จากประวัติชีวิต และผลงานดังกล่าว คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงประกาศยกย่องเชิดชูให้ นายประเวศ ลิมปรังษี เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ (สถาปัตยกรรม)

นายอ่ำ ศรีสัมพุทธ

นายอ่ำ ศรีสัมพุทธ เกิดเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ ที่บ้านหน้ารายณ์ (หมายถึงหน้าหอพระนารายณ์) อยู่ในซอยอูมา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีมารดาชื่อ นางมุก มีพี่น้อง ๔ คน

เมื่ออายุ ๗ ขวบได้เริ่มเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดมเหยงคณ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ครบสามปี จึงจบชั้นประถมปีที่ ๓

พ.ศ. ๒๔๖๘ เข้าเรียนต่อที่โรงเรียนช่างถม (ปัจจุบันคือ วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช) ๑ ปี

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ ได้อุปสมบท ณ วัดมุ่มบ่อม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพระครูพิพิธ (เรือง อินทาโพธิ์) วัดจันทาราม ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพระอุปัชฌาจารย์ ครองเพศบรรพชิตอยู่หนึ่งพรรษา ก็ลาสิกขาบทได้แต่งงานกับนางศรีพัฒน์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ มีบุตรด้วยกัน ๒ คน

ความรู้ในทางช่างนั้นนายอ่ำได้รับจากนายแสงผู้เป็นบิดาทั้งสิ้น วิธีการศึกษาอาศัยการปฏิบัติจริง โดยบิดาเป็นผู้ถ่ายทอดให้ เพราะมักจะติดตามบิดาไปช่วยงานในด้านช่างเป็นประจำ ครั้นบิดาเสียชีวิตก็อาศัยค้นคว้าจากตำราประกอบบ้าง

ผลงาน

การแกะสลักรากไม้แก้ว นายอ่ำได้นำรากไม้แก้วมาแกะสลักเป็นรูปภูเขา ชื่อ สันติคีรี ซึ่งเป็นภูเขาแห่งความสงบ มีสัตว์ต่างๆ รวม ๑๐๐ ตัว อาศัยอยู่ มีเรื่องเล่าว่าฤาษีตนหนึ่งอยู่บนภูเขาลูกนี้ นั่งแผ่เมตตาให้ทุกชีวิตรักใคร่เมตตาต่อกันจนเป็นผลสำเร็จ ผลงานชิ้นนี้นายอ่ำได้ใช้เวลาอุตสาหะพยายามทำถึงสามปี คือเริ่มทำเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ จึงเป็นผลงานที่มีความประณีตบรรจงและสวยงามมาก งานชิ้นนี้เคยส่งเข้าประกวดในงานสารทเดือนสิบของเมืองนครศรีธรรมราช ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๐๗ ปรากฏว่าได้รับรางวัลที่ ๑ ประเภทงานแกะสลักของประชาชน (ปัจจุบันได้มอบให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช)

กระต่ายขูดมะพร้าว (เหล็กขูด) นายอ่ำ ได้ใช้ไม้ขนุนแกะสลักเป็นกระต่าย

ชุดมะพร้าว รูปเด็กผู้ชายนอนหมอบ (โก้งโค้ง) ขนาดเท่าตัวเด็กจริง ๆ ผลงานชิ้นนี้ทำเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ เคยส่งเข้าประกวดในงานแสดงสินค้าและวัฒนธรรมภาคใต้ ซึ่งจัดขึ้น ณ แหลมสมิหลา ในระหว่างวันที่ ๗ - ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ ปรากฏว่าได้รับรางวัลที่ ๑ ปัจจุบันได้จำลอง ไปไว้ที่ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

งานแกะสลักอื่นๆ นอกจากผลงานแกะสลักชิ้นเอกที่ได้กล่าวมาแล้ว นายอำได้ ทำงานแกะสลักเป็นจำนวนมาก ล้วนแต่เป็นผลงานที่มีฝีมือ มีความประณีตและสวยงามเป็น เยี่ยมไม่แพ้ที่กล่าวมาแล้วทั้งสองชิ้นนั้นเลย ส่วนหนึ่งของผลงานเหล่านั้นคือ

งานแกะสลักบานประตูและหน้าต่างวิหารวัดวังตะวันตก ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวหมากรุกและกระดานหมากรุก ได้ทำไว้หลายแบบและหลายขนาดอย่าง กระดานหมากรุกรูปวงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๑๐ เซนติเมตร

งานแกะสลักไม้เท้า มีไม้เท้าหลายแบบหลายขนาด ล้วนแต่สวยงามทั้งสิ้น ไม้เท้าหลายอันที่แกะสลักหัวเป็นรูปต่างๆ เช่น รูปงู รูปช้าง และรูปผู้หญิง เป็นต้น อีกหลายอัน ทำเป็นรูปแบบแปลกๆ เช่น รูปงูพันกันตลอดทั้งอัน นอกจากนี้ยังมีงานแกะสลักไม้อื่นๆ อีก เช่น แกะสลักรูปสิงโตเต็มตัวด้วยไม้ขนุน แกะสลักไม้เป็นรูปหัววัวเท่าของจริง แกะสลักไม้เป็น รูปหัวควางเท่าของจริง แกะสลักไม้เป็นรูปควางยืน แกะสลักไม้เป็นรูปคน

ความเป็นศิลปินของนายอำ ศรีสัมพุทธ ตั้งแต่เริ่มทำงานศิลปะ มาจนกระทั่ง ปัจจุบัน มีความมั่นคงถาวรในอุดมการณ์ตลอดมา ช่างฝีมือเมืองนครศรีธรรมราชต่างนิยม ยกย่องกันว่านายอำ ศรีสัมพุทธ เป็นศิลปินผู้รักงานศิลปะเป็นชีวิตจิตใจ

นายเอี่ยม อมรสถิตย์

นายเอี่ยม อมรสถิตย์ เกิดเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ ที่ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรของนายท่อม นางป้อม อมรสถิตย์ ภรรยาชื่อ นางสราญ อมรสถิตย์ มีบุตรธิดาจำนวน ๖ คน ชาย ๑ คน หญิง ๕ คน

พ.ศ. ๒๔๗๒ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนเลื้อเมือง

พ.ศ. ๒๔๗๘ สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ (วัดท่าโพธิ์)

พ.ศ. ๒๔๘๓ สำเร็จการศึกษาชั้น ป.ป.ช. และวาดเขียนโท จากโรงเรียนเพาะช่าง ประวัติการทำงานที่ผ่านมาโดยย่อ ได้ประกอบอาชีพช่างประติมากรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ลักษณะงานที่ทำเป็นงานปั้นรูปเหมือน หล่อรูปเหมือน ปั้นและหล่อพระพุทธรูป ทำซุ้มประตูวัดวาอารามต่างๆ ทั้งในจังหวัดและต่างประเทศ ผลงานเป็นที่ยอมรับของสาธุชนทั่วไป มีผลงานจำนวนมาก ดังตัวอย่าง

ปั้นรูปเหมือนพระพุทธรูปปราสาทธรรมภักดี วัดเสาเกา อำเภอสิชล จังหวัด นครศรีธรรมราช

ปั้นรูปเหมือนพ่อท่านพวย วัดหัวลำภู อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปั้นรูปเหมือนพ่อท่านเอียด วัดในเขียว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปั้นและหล่อพระพุทธรูป ๑๐๘ องค์ หน้าตักกว้าง ๑ ศอก ๑ คืบ ที่วัดประดู่หอม

อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

บันและหล่อพระพุทธรูปไสยาสน์องค์ใหญ่ ยาว ๓๖ เมตร ที่วัดไชยมังคลาราม
ป็นัง ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

บันและหล่อพระพุทธรูปไสยาสน์ ยาว ๗ เมตร และพระประจำวัน จำนวน ๙
องค์ ที่วัดยางนอก อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

บันและหล่อพระพุทธรูปไสยาสน์ ยาว ๒๐ เมตร ที่เกาะสินแร่ จังหวัดภูเก็ต

บันและหล่อพระพุทธรูปไสยาสน์ ยาว ๒๕ เมตร ที่วัดนาบอน อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

บันพระพุทธรูปไสยาสน์ ยาว ๙ เมตร ที่วัดพระพุทธรบาท อำเภอศรีเชียงใหม่
จังหวัดหนองคาย

บันรูป บริจาคเงินช่วยเหลือการก่อสร้างอาคารเรียน จิตภาวัน วิทยาลัยของ
ท่านกิตติคุณโทภิกขุ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

หล่อพระพุทธรูปสี่องค์จำลอง ขนาดหน้าตักกว้าง ๑ เมตร พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเป็นองค์ประธานเททอง ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

บันและหล่อรูปเหมือน พระรัตนธัชมุนี (ม่วง) สมเด็จพระสังฆราชทรงเป็น
องค์ประธาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าที่
เกาะป็นัง สหพันธรัฐมาเลเซีย ทรงชมว่า *ทำได้ดี ได้สวย* ฝีมือช่างประติมากรรมเป็นที่ยอมรับ
ในวงการช่างด้วยกันว่า นายเอี่ยม อมรสติธย์ เป็นช่างประติมากรรมชั้นครู

จากประวัติชีวิตและผลงานดังกล่าว คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึง
ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้ นายเอี่ยม อมรสติธย์เป็นผู้ที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมสาขา
ศิลปะการช่าง และ ศิลปะการช่างฝีมือ

ร้อยเอกเผื่อน คงเอี้ยง

ผู้มีผลงานดีเด่นสาขาทัศนศิลป์ : หัตถกรรมเครื่องจักสานย่านลิเภา

ร้อยเอกเผื่อน คงเอี้ยง เกิดเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๙ ที่หมู่ที่ ๔ บ้าน
ควา ตำบลตะเครียะ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เริ่มฝึกหัดสอดสายย่านลิเภากับนายวิจิตร
เจิมธานี ที่โรงฝึกอาชีพกองทัพบกที่ ๔ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ ต่อจากนั้น
ก็ผลิตผลงานจักสานย่านลิเภาตลอดมา ผลผลิตเป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป กองทัพบกที่ ๔ ได้
นำผลผลิตฝีมือ ร้อยเอกเผื่อน คงเอี้ยง ทูลเกล้าฯถวายสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
หลายชิ้น เป็นที่พอพระราชหฤทัย และมีพระราชเสาวนีย์ให้ขอตัว ร้อยเอกเผื่อน คงเอี้ยงเป็น
ครูสอนจักสานย่านลิเภา ที่พระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ พระตำหนักสวนจิตรลดา และศูนย์
ศิลปาชีพตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นต้นมา ขณะปฏิบัติหน้าที่ครูประจำแผนกจักสานย่านลิเภา
ร้อยเอกเผื่อนได้ถ่ายทอดศิลปะสาขานี้ไว้ให้ศิษย์รุ่นต่างๆ เป็นจำนวนมาก ในขณะเดียวกันก็ได้
สร้างสรรค์งานมิได้หยุดยั้ง ที่เป็นพิเศษ คือ การทำพานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยด้วยย่านลิเภา
ร้อยเอกเผื่อนเล่าให้ฟังว่า

หลังจากนั้น ร้อยเอกเมื่อน จึงได้ทำกระเป๋าด้วยย่านลิเพาทรงปักทอง
ทูลเกล้าฯ อีก ๑ ใบ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรนำภาพกระเป๋าใบนี้มาทำเป็นบัตร ส.ค.ส.”

เกิดเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ ที่อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช เข้าเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนสุขุมภิบาล แล้วเรียนต่อ วิชาซีพีที่โรงเรียนช่างถมจนสำเร็จชั้นต้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖

นายชุม
สุวรรณทิพย์

นายชุมได้สร้างสรรคงานถมเงินถมทองเป็นเครื่องใช้ และเครื่องประดับต่างๆ เช่น พานโตก ชันน้ำพานรอง คณโท กรวดน้ำ กระเป่าถมทอง กำไล ชันดักน้ำ กรอบรูป และชุดน้ำชา เป็นต้น ฝีมือการทำถมเงินถมทองของนายชุมยอดเยี่ยม เป็นที่ยอมรับของช่างถม ผลงานที่เด่นมักปรากฏในนามของร้านวิโรจน์พาณิชย์และร้านสุพจน์ตลอดมา ในระยะต่อมา เมื่อนายชุมออกทำงานส่วนตัว ผู้ที่รู้จักฝีมือและผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องถม เป็นต้นว่า ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้ขอร้องให้นายชุมทำเครื่องถมเงินถมทองใน ลักษณะและรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นของที่ระลึกแด่ผู้หลักผู้ใหญ่และแขกชาวต่างประเทศของท่าน อยู่เสมอ นอกจากนั้นยังแนะนำให้เพื่อนฝูงและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกรุงเทพฯ มาขอให้ นายชุมซ่อมเครื่องถมเงิน เครื่องถมทอง และทำเครื่องถมเงิน เครื่องถมทองอีกมากมาย ต่อมา พระบรมวงศานุวงศ์ก็สนพระทัยในฝีมือช่างถมของนายชุมมากเช่นกัน

นายสุชาติ ทรัพย์สิน เป็นนายห้างตะลุงและช่างแกะหนังตะลุงฝีมือดีคนหนึ่ง
ของเมืองนครศรีธรรมราช เกิดเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ที่ตำบลสระแก้ว อำเภอ

ท่าศาลา ขณะนี้นายสุชาติเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดสระแก้ว ทางวัดได้จ้างนายด่วน ช่างจากกรุงเทพฯ มาทำพระประธาน นายสุชาติได้ไปเฝ้าดูด้วยความสนใจ เมื่อนายด่วนมีเวลาว่าง จึงสอนให้หัดเขียนลายไทย จุดนี้เองที่ได้เพาะความรักงานศิลปะขึ้นในจิตใจ ครั้นเรียนจบชั้น ประถมปีที่ ๔ จึงได้ฝากตัวเป็นศิษย์ นายทอง หนูขาว ช่างแกะหนังชาวตำบลสระแก้ว นายทอง ผู้นี้เป็นช่างฝีมือดีได้แกะรูปหนังตะลุงให้กับ หนังเอี่ยม ทองคำ ซึ่งเป็นหนังดีคณะหนึ่งของ เมืองนครศรีธรรมราชสมัยนั้น นอกจากนายทองจะมีฝีมือในการแกะหนังแล้ว ยังมีความ สามารถทางด้านภาพย์กลอนด้วย

ผลงานที่นายสุชาติภูมิใจมากที่สุด เป็นงานที่ชนะการประกวดชิ้นแรก ซึ่งจัด โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ณ สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช งานดังกล่าวเป็นรูปช้างเอราวัณ หลังจากชนะการประกวดแล้วเขาได้นำทูลเกล้าฯถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครั้นนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตรัสว่า *ชอบใจนะที่รักษาของเก่าไว้ให้ อย่าหวังวิชา*

นายสุชาติมีความรู้เกี่ยวกับการแกะหนังและเรื่องหนังตะลุงเป็นอย่างดี ทั้งเป็น คนที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีจิตใจกว้างขวาง ชอบช่วยเหลืองานสาธารณะ จึงได้รับเชิญจากหน่วยงานให้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น เช่น งาน ของกองส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราชนั้น ได้ฝากฝีมือที่นาภูมิใจ อีกชิ้นหนึ่ง คือการจัดแสดงลักษณะและประวัติของรูปตลกหนังตะลุงทั้งหมดไว้ในอาคาร ศูนย์วัฒนธรรมของวิทยาลัยครู ผลงานชิ้นนี้ได้รับความสนใจจากผู้เข้าชมชมศุขน์ฯ เป็น อย่างมาก

ผลงานของนายสุชาติไม่เพียงแต่ทำให้มีชื่อเสียง มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น ยังทำให้ต่างชาติปรารถนาจะให้ไปถ่ายทอดความรู้ ดังปรากฏว่าในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้มีฝรั่งเศส เเยอร์มันมาติดต่อว่าจ้างให้ไปสอนการแกะหนังที่เยอรมนี โดยเสนอค่าจ้างให้ปีละ ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท จ้างเป็นเวลา ๕ ปี เมื่อได้รับข้อเสนอ นายสุชาติตอบว่า *งานแกะหนังเป็นสมบัติของชาติ ถ้าต้องการตัวเขาให้ติดต่อกับรัฐบาล*

นายสุชาติมีบุตร ๔ คน และได้ถ่ายทอดวิชาแกะหนังให้แก่บุตรทุกคน บุตรบางคนเคยส่งผลงานเข้าประกวดและได้รับรางวัล ข้อนี้ก็นับเป็นผลของความพยายามใน การถ่ายทอดความรู้ ซึ่งยังคงความภูมิใจอย่างยิ่งอีกประการหนึ่ง

โนราคล้ายชีหนอน หรือ หมิ่นระบำบันเทิงชาติรี

หมิ่นระบำบันเทิงชาติรี หรือ โนราคล้าย ชีหนอน เป็นศิลปินโนราคนแรกและ คนเดียวที่มีบรรดาศักดิ์เนื่องด้วยการแสดงโนราโดยตรง ท่านได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ จากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๕๑ แต่คนทั่วไปสมัยนั้นมักเรียกว่า หมิ่นระบำ หรือ หมิ่นระบำบรรเลง

โนราคล้ายชีหนอน หรือ นายคล้าย พรหมเมศ เกิดเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๓๙๖ ที่บ้าน คลองเขเปล ตำบลชะมาย อำเภอกงหรา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ต่อมาได้ไปหัดโนรากับโนราเดช บ้านหูด่าน อำเภอรัตนพิบูลย์ ได้สมรสกับ นางปราง มีบุตร ๒ คน คือนายคล้าย พรหมเมศ และ นางแคล้ว (พรหมเมศ) พิบูลย์

โนราคล้าย พรหมเมศ ได้ออกโรงรำโนร่ายอยู่หลายปี จนมีชื่อเสียงโดยเฉพาะ

หมื่นระบำบันเทง
ชาติรี หรือ โนรา
คล้ายชีหนอน

ทำรำและการรำที่สวยงามของท่าน คือ ทำตัวอ่อน และทำ
กின்றเลียบถ้ำ จึงทำให้มีสมญานามต่อมาว่า คล้ายชีหนอน

โนราคล้ายชีหนอนมีคู่แข่งสำคัญในสมัยนั้นคือ
คณะโนราช่วยรามสูร คณะโนราเย็นใหญ่ และคณะโนรา
คล้ายชีหมั่น เป็นต้น

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โนราคล้ายชีหนอน
เข้าไปรำโนราถวายหน้าพระที่นั่งในพระบรมมหาราชวัง
กรุงเทพมหานคร

โนราคล้ายชีหนอน มีศิษย์โนราในจังหวัด
นครศรีธรรมราชจำนวนมาก เช่น โนราเย็น โนราคลื่นแห่ง
อำเภอฉวาง โนราไธรงค์ บ้านทุ่งโพธิ์ อำเภอร่อนพิบูลย์
(ปัจจุบันอยู่ในอำเภोजุฬาภรณ์) โนราคลื่น บ้านเตาปูน

อำเภอร่อนพิบูลย์ (ปัจจุบันอยู่ในอำเภोजุฬาภรณ์) โนราคลื่น ชูศรี (พระครูชั้นประทวน ปัจจุบัน
เป็นเจ้าอาวาสวัดมัสฌิมภูผา หรือวัดดอนกลาง) ตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์

หมื่นระบำบันเทงชาติรี หรือโนราคล้ายชีหนอนเป็นโนราที่มีชื่อเสียงของเมือง
นครศรีธรรมราชมานาน ท่านมีชีวิตอยู่ถึงสี่แผ่นดิน คือเกิดในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ และถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ สิริรวมอายุได้ ๘๐ ปี

โนรามดลัน

ในบรรดาโนราที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช โนรามดลัน (มดชลัน)
เป็นบุคคลซึ่งมีชื่อเสียงมากอีกคนหนึ่ง เป็นที่รู้จักแพร่หลายโดยทั่วไปทั้งที่เมืองนครศรีธรรมราช
และจังหวัดอื่นๆ แม้แต่ในกรุงเทพมหานคร โนรามดลันเคยเข้าไปรำหน้าพระที่นั่งหลายครั้ง
เนื่องจากความสามารถในการรำโนราี่เอง ท่านผู้นี้จึงได้รับพระราชทานนามสกุลจาก
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่า “ยอดระบำ”

โนรามดลัน ยอดระบำ เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๒๑ เป็น
บุตรนายทอง นางนุ้ม เป็นหลานปู่ของนายจันทร์ และนางซุม เกิดที่บ้านหัวสะพานข่อย หมู่ที่ ๔
ตำบลควนเกย อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพี่น้องร่วมท้องเดียวกันสี่คน คือ
นางปิ้ง นายมดชลัน นางลิบ และนางลม

เมื่ออายุประมาณ ๗ ขวบ พ่อท่านทวดด้วงได้พาไปศึกษาหนังสือไทยสมัยเรียน
นมโม่-พุท-ธ่อ และเรียนเวทมนตร์คาถากับพ่อท่านคงที่วัดเนกขัมมาราม (หน้ากาม) อำเภอร่อน
พิบูลย์ เมื่อเรียนหนังสืออ่านออกเขียนได้ดีแล้ว ท่านอาจารย์คงได้ฝากให้ไปเล่าเรียนวิชา
ไสยศาสตร์เพิ่มเติมกับท่านอาจารย์เกิด ที่วัดป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง กระทั่งมีความรู้อ่านออก
เขียนหนังสือขอมได้

ครั้นพออายุ ๒๐ ปี ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ จำพรรษาอยู่ที่วัดมัสฌิมภูผา
อำเภอร่อนพิบูลย์ ๑ พรรษา สมัยพระอาจารย์ภูเป็นสมภาร และได้ศึกษาเล่าเรียนเวทมนตร์

คาถาเพิ่มเติมด้วย ต่อมาอายุ ๒๒ ปี ได้สมรสกับนางทิม ซึ่งเป็นบุตรของโนราปลอด นางศรีทอง บ้านวังไส ตำบลสามตำบล อำเภอรัตนพิบูลย์ มีบุตรด้วยกัน ๗ คน คือนายกลิ้ง นายคล่อง นายสังข์ นายไว นางพิน นางพัน และนายเจริญ

โนรามดลิ่งได้ฝึกหัดรำโนราเมื่ออายุ ๑๔ ปี โดยฝึกหัดกับโนราเดชบ้านหูด่าน อำเภอรัตนพิบูลย์ซึ่งเป็นอาจารย์เดียวกับโนราหมีนระบำบรรเลง (คล้าย พรหมเมศ หรือ คล้าย ชีหนอน) เมื่อรำเป็นแล้วได้เที่ยวรำกับหมีนระบำบรรเลงและโนราเถื่อนบ้านทุ่งโพธิ์ อำเภอรัตนพิบูลย์ ในสมัยก่อนโนราส่วนมากไม่ค่อยจะมีสตรีร่วมแสดงเช่นเดียวกับสมัยนี้ เมื่อจะแสดงเรื่องก็ใช้ผู้ชายแสดงแทน โนรามดลิ่งซึ่งกล่าวได้ว่าสมัยนั้นรูปหล่อ สุภาพอ่อนโยน ก็ทำหน้าที่แสดงเป็นตัวนางเอกแทบทุกครั้ง และแสดงได้ถึงบทบาทจนกระทั่งคนดูสงสารหลังน้ำตาต้องให้เมื่อถึงบทโศก

โนรามดลิ่งเที่ยวแสดงในงานต่างๆ แทบทั่วทั้งภาคใต้ จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลาย นอกจากนั้นเคยไปแสดงในงานสำคัญๆ ในกรุงเทพฯ หลายครั้งคือ

ครั้งแรกเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๑ ได้ไปรำถวายในพระบรมมหาราชวัง หน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีโนราพรหมเมศ เป็นหัวหน้าคณะไปทางเรือรวมทั้งหมด ๑๓ คน ในการรำถวายครั้งนี้ นายคล้าย พรหมเมศแสดงเป็นตัวพระ ส่วนผู้แสดงเป็นตัวนางคือโนรามดลิ่ง หลังจากแสดงเสร็จ นายคล้าย พรหมเมศ ได้รับพระราชทานนามเป็นหมีนระบำบรรเลง โนรามดลิ่งได้รับพระราชทานนามสกุลให้เป็นยอดระบำ และในโอกาสเดียวกันเจ้าหน้าที่ฝ่ายศิลปในสำนักพระราชวัง ได้จัดบทกลอน ทำรำโนรา และบทต่างๆ ไว้หลายบท เพื่อถือเป็นแบบฉบับสำหรับการศึกษาต่อไป

ครั้งที่สองเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้ไปรำในงานพระราชพิธีในพระบรมมหาราชวัง สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยหมีนระบำบรรเลงเป็นหัวหน้า พร้อมด้วย โนรามดลิ่ง ยอดระบำ โนราเสือ (ทุ่งสง) โนราพรัด (ทุ่งไหม้-ฉวาง) โนราคลิ้ง ยอดระบำ ไชรื่องแรง (สามตำบล) พรานนุ่น กับลำคู่ รวม ๑๔ คน

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว โนรามดลิ่ง ยอดระบำ ได้เคยนำคณะไปรำในงานของทางราชการบ้านเมืองอีกหลายครั้ง ที่สำคัญเช่น

รำถวายรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อคราวเสด็จประพาสภาคใต้ ซึ่งได้เสด็จในงานยกข่อฟ้าพระวิหารหลวง วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช

รำในงานต้อนรับพลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี (สมัยนั้น) ซึ่งเดินทางไปเยี่ยมพี่น้อง ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชนชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช

โนรามดลิ่ง ยอดระบำ ถึงแก่กรรมเมื่อวันอังคารที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๑ เวลา ๑๐.๐๐ น. ด้วยโรคชรา ที่บ้านเลขที่ ๑๘๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลรัตนพิบูลย์ อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมอายุได้ ๙๒ ปี

ปานบอด

ในบรรดานักเล่นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงของเมืองนครศรีธรรมราชในอดีต มาจนถึงปัจจุบันนี้ ปานบอด เป็นนักเล่นเพลงบอกที่ได้รับการกล่าวขวัญถึงมากที่สุดคนหนึ่งที่

มีความรอบรู้ มีปฏิภาณไหวพริบ มีคารมคมคายเยียบแหลม ยากที่จะหาใครมาเทียบได้ จนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นเพชรเม็ดงามของเพลงบอก แม้แต่พระรัตนธัชมุนี (ม่วง) เจ้าอาวาสวัดท่าโพธิ์ก็ยังยกย่องปานบอดว่า นายปานบอดก็เป็นปราชญ์เหมือนอย่างเชื้อชาติทองลัม แต่อย่าเอาคัมจับน้ำ ตามคำของโบราณ นายปานบอด มีชื่อจริงว่า ปาน ชีช้าง เกิดประมาณ พ.ศ. ๒๔๓๓ บาดบอดมาแต่กำเนิด เป็นบุตรคนที่เจ็ดในจำนวน ๙ คน ของนายคงและนางคล้าย ชีช้าง มีอาชีพทำนาอยู่ที่บ้านดอน หมู่ที่ ๕ ตำบลเขาพังไกร อำเภอห้วยไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ปานบอดสนใจทางกาพย์กลอนมาตั้งแต่เด็ก เมื่ออายุได้เก้าปีสามารถว่ากลอนต้นได้คล่องแคล่ว จนเป็นที่รู้จักและนิยมชมชอบกันทั่วไปของชาวบ้านดอนในสมัยนั้น

เมื่ออายุ ๑๘ - ๑๙ ปี ปานบอดได้ประชันคารมกับเพลงบอกรอดหลอ ซึ่งเป็นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากในสมัยนั้น มีอายุ ๕๐ ปีเศษ เป็นชาวบางตำเสก ตำบลชนาบานาค อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยประชันกันในงานวัดบางนพ ทั้งสองได้ใช้ปฏิภาณไหวพริบกันอย่างเต็มที่ ผลที่สุดเพลงบอกรอดหลอก็ยอมแพ้ มีข้อความในเพลงบอกตอนหนึ่งว่า
เราเข้มานั่งให้ปานมันชก คลำดูฟกไปทั้งตัว หันโน้นก็ผัวะหันนี้ก็ผัวะ จำเป็นต้องกลั้วหมัน

ในเวลาต่อมา เพลงบอกปานบอดยังได้ประชันกับเพลงบอกซึ่งมีชื่อเสียงคนอื่น ๆ อีกหลายคน และส่วนใหญ่เพลงบอกปานบอดก็เอาชนะได้ทั้งสิ้น ในระหว่างนี้เอง ที่กิดติศัพทของเพลงบอกปานบอดเลื่องลือกระฉ่อนทั่วไปในจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา และสุราษฎร์ธานี

เพลงบอกปานบอดยึดอาชีพว่าเพลงบอกและแสดงหนังตะลุงมาจนถึงวัยชรา ตั้งแต่ปานบอดเสียชีวิตมาจนถึงปัจจุบัน ไม่มีนักเล่นเพลงบอกคนใดจะมีชื่อเสียงพอที่จะทาบรัศมีของเพลงบอกปานบอดได้เลย

แม้ว่าเพลงบอกปานบอดจะสิ้นชีวิตไปแล้ว แต่ความสามารถทางกลอนเพลงบอกยังเป็นที่ชื่นชอบแก่คนรุ่นหลังมาจนถึงปัจจุบันนี้ มีผู้จดค่ากลอนเพลงบอกของนายปานไว้ได้ไม่น้อย แต่ที่ไม่มีผู้จำได้ คือสืมเลือนสูญหายไปก็มีไม่น้อยเช่นกัน

นายเนตร ชลารัตน์

เพลงบอกเนตร ชื่อจริงคือนายเนตร ชลารัตน์ เป็นนักเล่นเพลงบอกซึ่งมีชื่อเสียงมากอีกคนหนึ่ง ผู้สนใจเพลงบอกรู้จักดีทั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียง และนับได้ว่าเป็นนักเล่นเพลงบอกรุ่นเก่าคนเดียวที่มีผลงานปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรมาก

นายเนตร ชลารัตน์ เกิดเมื่อพ.ศ. ๒๔๔๐ ที่บ้านหมู่ที่ ๕ ตำบลอินคีรี เวลานั้นอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอฟาร์มคีรี บิดาชื่อนายโต มารดาชื่อนางนุ่น ชลารัตน์ ปู่ชื่อขุนวิจารณ์ ย่าชื่อนางคุ้ม ทั้งปู่และย่าอยู่ที่บ้านสวนหลวงในเมืองนครศรีธรรมราชนั่นเอง ส่วนตาชื่อนายมี ยายชื่อนางเบ็ด อยู่ที่ตำบลอินคีรี มีพี่น้อง ๑๑ คน

เมื่ออายุ ๙ ปี ได้ศึกษาเล่าเรียนที่วัดป่าแก้ว ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอฟาร์มคีรี) จังหวัดนครศรีธรรมราช กับพระครูสังฆวินัย (จันทร์) หลังจากนั้น ก็ออกไปอยู่บ้านเลี้ยงควายของพ่อ ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๕๐ ตัว และช่วยพ่อแม่ทำนาอยู่ระยะหนึ่ง

ต่อมาอีกไม่นานได้ไปอาศัยอยู่กับพี่ชายซึ่งเป็นกำนันของตำบลอินทร์ จนอายุได้ ๑๔ ปี ก็ได้รู้จัก สุธประสิทธิ์ ซึ่งเป็นนักเลงกลอนที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น ได้พยายามฝึกหัดเทศน์มหาชาติกับ สุธประสิทธิ์จนคล่องแคล่ว สองกัณฑ์ คือ กัณฑ์มหาพน และกัณฑ์กุมาร และได้สุธประสิทธิ์เป็นครู สอนเพลงบอกอีกด้วย

ผลงานส่วนใหญ่ของเพลงบอกเนตร คือกลอนเพลงบอกและการละเล่นเพลงบอก แต่ก็มียุ่กระจัดกระจาย ส่วนบทกลอนอื่นๆ ก็พอมียุ่บ้าง เช่น กลอนหนึ่ง กลอนโนรา

บทกลอนของเพลงบอกเนตรที่เด่นๆ มีมากโดยเฉพาะที่เป็นบทกลอนซึ่งเกิดจากการประชัน เช่นคราวที่ประชันกับเพลงบอกรุ่ง หนึ่งบัว และเพลงบอกปานบอด ใช้โวหาร เปรียบเทียบคมคายลึกซึ้งยิ่ง มีคราวหนึ่งเพลงบอกเนตรกับเพลงบอกรุ่ง บ้านคลองควาย ได้ประคารมกันในงานวัดจันทาราม ผลปรากฏว่าเพลงบอกรุ่งแพ้เพลงบอกเนตรชนิดหมดทางสู้ กลอนเพลงบอกครั้งนั้นมีผู้จำได้กันมาก

เพลงบอกเนตรได้แสดงฝีมือครั้งสุดท้าย ในงานเฉลิมฉลองการเปิดสวน สร้างสรรค์นครบรรทัด ณ ถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๘ หลังจากนั้นก็ล้มป่วยด้วยโรคชรา ในช่วงเดียวกันนั้นเอง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ก็ได้ประกาศยกย่องให้เป็นศิลปินพื้นบ้านดีเด่น สาขาเพลงบอก ประจำปี ๒๕๒๘ แต่ยังมีทันที่จะเข้ารับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพลงบอกเนตรก็ถึงแก่กรรมด้วยโรคชราในอาการสงบ ณ บ้านพักริมคลอง บ้านเกาะ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ โดยมีนายเอนก สิทธิประศาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดในเวลานั้น เป็นประธาน ประชุมเพลิง

นายสร้อย ดำแจ่ม

นายสร้อย ดำแจ่ม เกิดเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๖๘ ที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นศิลปินเพลงพื้นบ้านภาคใต้ที่คนทั่วไปรู้จักดี ในนามเพลงบอก สร้อยเสียงเสนาะ เริ่มหัดว่าเพลงบอกตั้งแต่อายุ ๑๗ ปี รวมเวลา ๔๗ ปีเศษ ที่นายสร้อยได้ฝึกฝนว่าเพลงบอกด้วยใจรัก มี วิทยุญาณศิลปิน ทำให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินในความคิด จับใจ เป็นที่ยอมรับประทับใจในศิลปะการว่าเพลงบอกที่ใช้ชั้นเชิงและ ปฏิภาณไหวพริบ จนได้รับรางวัล

สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดพระโพธิ์ ตำบลเสื่อหัง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พ.ศ. ๒๔๘๕ หัดเพลงบอกจากเพลงบอกปาน ชีช้าง

นายสร้อย ดำแจ่ม เริ่มหัดเพลงบอกตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๔๘๔ เมื่ออายุได้ ๑๗ ปี จนถึงอายุ ๔๗ ปี เพลงบอกของนายสร้อย ดำแจ่ม เป็นที่ชื่นชอบและติดอกติดใจในศิลปะการว่า เพลงบอก และการว่าเพลงบอกของ นายสร้อย ดำแจ่ม ไม่เพียงแต่จะออกโรงเฉพาะในประเทศ

นายสร้อย
ดำแจ่ม

ไทยเท่านั้น ยังได้ออกโรงไปถึงรัฐไทรบุรี

ในรอบสิบปีที่ผ่านมา เพลงบอกสร้อยได้ไปว่าเพลงบอกบ่อยครั้ง โดยมูลนิธิกลุ่มบุคคลผู้สนใจทั่วไปเป็นผู้เชื้อเชิญให้ไปว่าเพลงบอกเนื่องในโอกาสต่างๆ ทั้งนี้เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ในงานเทศกาลต่างๆ งานบุญงานกุศล และงานประเพณีทั่วไป รวมถึงงานสาธารณประโยชน์อื่นๆ เมื่อนับการออกโรงว่าเพลงบอกสร้อย ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน นับได้ว่าเป็นจำนวนหมื่นๆ ครั้ง

ในส่วนของการว่าเพลงบอกในเขตภาคใต้ นั้น เพลงบอกสร้อย นับว่าเป็นที่รู้จักและชื่นชอบของคนทั่วไป ถ้ามีการประชันเพลงบอกขึ้นเมื่อใด รางวัลชนะเลิศก็จะต้องเป็นของเพลงบอกในภาคใต้ น้อยคนนักที่จะไม่รู้จักเพลงบอกสร้อยเสียงเสนาะ ผู้ที่มีผลงานอันน่าชื่นชมและประทับใจตลอดมา เช่น

ว่าเพลงบอกในงานประเพณี เทศกาล งานกุศล งานสาธารณประโยชน์ ทั้งในเขตภาคใต้ของประเทศไทย รวมถึงจังหวัดอื่นๆ ในประเทศ และต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย

ว่าเพลงบอกเพื่อพัฒนาการศึกษาโดยใช้เพลงบอกเป็นสื่อในรายการ “ขับเพลงบอกทอกหัวโต” (หนังสืออ่านสำหรับชาวบ้าน เล่มที่ ๑ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคใต้ ปีพ.ศ. ๒๕๒๕) ปัจจุบันได้ว่าเพลงบอกโดยการบันทึกเสียง เพื่อช่วยโฆษณาและประชาสัมพันธ์งานโครงการต่างๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน

ผลงานดีเด่น

ว่าเพลงบอกเพื่อเป็นสื่อพัฒนาการศึกษา ในรายการ “ขับเพลงบอกทอกหัวโต” (หนังสืออ่านสำหรับชาวบ้าน เล่มที่ ๑ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ประจำภาคใต้ ปี พ.ศ. ๒๕๒๕)

เป็นศิลปินรับเชิญจากต่างประเทศเพื่อไปว่าเพลงบอก

ได้ฝึกสอนศิษย์ให้เป็นศิลปินว่าเพลงบอก ๑๐ คน

เนื้อหาในเพลงบอกเน้นการอนุรักษ์ และพัฒนาด้านรูปแบบธรรมเนียมนิยมความคิดของความเป็นไทย

เพลงบอกสร้อยเสียงเสนาะเป็นศิลปินอาชีพ ว่าเพลงบอกมาตั้งแต่อายุ ๑๗ ปี สืบมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลาถึงศตวรรษเศษที่ศิลปินผู้สร้างผลงานอย่างสม่ำเสมอด้วยจิตและวิญญาณแห่งศิลปิน นอกจากนี้ยังได้ฝึกสอนศิษย์ให้สืบทอดศิลปินเพลงบอกไว้แล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ คน ซึ่งออกโรงว่าเพลงบอก และเป็นที่รู้จักของผู้ฟังเกือบทั้งสิ้น

จากประวัติชีวิตและผลงานดังกล่าว คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้ นายสร้อย ดำแจ่ม เป็นผู้มีความดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมสาขากีฬาและนันทนาการ

หนังหนูจันทร์เสียงทอง

หนังหนูจันทร์ ซึ่งชาวบ้านให้ฉายาว่าเสียงทอง มีชื่อจริงว่า นายหนูจันทร์ ธานีทรัพย์เกิดประมาณปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ที่ตำบลไทยบุรี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรคนแรกของหนังจิ้น และนางบุญเกิด ธานีทรัพย์ มีน้องร่วมบิดามารดาอีก ๘ คน

สมัยเด็กๆ ได้เข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดโคกเหล็ก ตำบลไทยบุรี จนจบ

ชั้นประถมบริบูรณ์ แล้วออกมาช่วยงานทางบ้านตามประเพณีของคนไทยในสมัยนั้น ซึ่งรวมกันอยู่เป็นครอบครัวใหญ่

พออย่างเข้าวัยรุ่นก็เข้าวัด บรรพชาเป็นสามเณร จำพรรษาอยู่ ณ วัดโคกเหล็ก ระยะหนึ่ง ครั้นสึกจากสามเณรแล้วเริ่มฝึกหัดเล่นหนังตะลุง ในแบบสืบทอดประสบการณ์ด้านศิลปกับหนังจีนผู้บิดา หนังหุ่นจันทร์เป็นลูกไม้ที่หล่นไม่ไกลต้น หัดหนังได้ไม่นานก็กลายเป็นหนังเด่นดังขึ้นในอำเภอท่าศาลา มีชื่อเสียงคู่กันมากับหนังร้านค้าหวาน แห่งตำบลหัวสะพาน

หนังหุ่นจันทร์ มีแก้วเสียงเป็นพรสวรรค์มาแต่กำเนิด เวลาแสดงหนังเสียงใสตลอดคืน แม้แสดงติดต่อกันหลายคืน เวลาพุทธธรรมดาเสียงจะแห้งครอแคร แต่พอรับกลอนเสียงจะใสตลอดคืนอีกเช่นเคย ไม่ว่าจะแสดงติดต่อกันกี่คืนก็ตาม เสียงจะใสอยู่เช่นนั้นเสมอ ทั้งๆ ที่สมัยนั้นขับร้องกันปากเปล่าๆ ไม่มีเครื่องขยายเสียง หนังหุ่นจันทร์มีชื่อในการเอื้อนเสียงเข้าโหม่ง คือการขับกลอนทอดเสียงยาวประสานกับเสียงโหม่ง ใบเสียงแหลมที่เคาะในจังหวะโน้ตตัวดำติดต่อกันไปเป็นเวลา ๔๐ - ๖๐ วินาที โดยเสียงไม่ขาดตอนเลย

ครั้งหนึ่งหนังหุ่นจันทร์กำลังประชันกันกับหนังจันทร์แก้ว พอได้จังหวะที่หนังจันทร์แก้วเข้าโหม่ง หนังหุ่นจันทร์ก็สอญเอื้อนเสียงไปเข้าโหม่งหนังจันทร์แก้วด้วย ทำให้คนที่สนับสนุนหนังจันทร์แก้วโกรธ จนเกือบมีเรื่องกัน และเป็นที่เล่าลือกันจนถึงบัดนี้

เสน่ห์ในการแสดงอีกอย่างหนึ่งของหนังหุ่นจันทร์ ก็คือการขับกลอนที่ยกย้ายทำนองไปตามเสียงของตน จนเป็นที่ชื่นชอบของคนฟังทุกทำนอง โดยเฉพาะทำนองกลอนสลับสับที่ใช้เวลาเชิดรูปเทวดานั้น หนังหุ่นจันทร์ขับได้เพราะพริ้งยิ่งกว่าหนังใดๆ

หนังหุ่นจันทร์มีตัวตลกเอกอยู่ ๒ ตัว คือ ไอ้ทองและไอ้เสมียน ไอ้ทองเป็นตัวไล่และเปิดมุขตลก แล้วให้ไอ้เสมียนเป็นตัวตลกตามที่ไอ้ทองนาร่องไว้ เสียงพูดไอ้เสมียนของหนังหุ่นจันทร์เป็นเสียงครอแครในลำคอตลอดเวลา คนดูจึงติดใจในเสียงตลกๆ แบบนั้นไปด้วย

หนังหุ่นจันทร์เป็นหนังมุขโต คือใช้กลอนตันมากกว่าจะใช้กลอนที่ท่องจำ ดังนั้นไม่ว่าไปแสดงที่ใดๆ จะแสดงกี่คืนๆ ก็ตาม หนังหุ่นจันทร์จะคิดเรื่องใหม่ขึ้นมาแสดง และใช้กลอนใหม่ขับไปได้ตลอดเรื่อง ตลอดเวลาไม่ติดขัด แม้จะเอาเรื่องโน้นมาผสมกับเรื่องนี้แสดงปนกันไป คนที่ตามดูทุกคืนก็ไม่ว่ามีการแสดงซ้ำ เพราะเปลี่ยนชื่อเรื่อง เปลี่ยนกลอนเปลี่ยนมุขตลกไปตลอดเวลา

หนังที่ประชันกันเป็นประจำในสมัยนั้นก็คือหนังร้านค้าหวาน ที่ประชันกันเป็นครั้งคราวก็มี หนังพัต หนังเอี่ยม (ทองคำ) หนังจันทร์แก้ว หนังจุล หนังสีหมอก ฯลฯ บางครั้งก็ประชันกับโนราที่มีชื่อต่างๆ เช่น โนราวัน (วัน วาด) เป็นต้น

หนังหุ่นจันทร์เคยได้รับรางวัลศิลปยอดเยี่ยมครั้งหนึ่ง ในการประชันกันกับหนังอื่นๆ หลายสิบโรง ณ สนามหน้าเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

หลังจากสมบุกสมบันกับการแสดงหนังมานาน สุขภาพได้เสื่อมถอย ช่วงท้ายของชีวิต หนังหุ่นจันทร์จึงต้องหยุดการแสดง และได้เสียชีวิตด้วยโรคเกี่ยวกับหลอดเลือด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ รวมอายุได้ ๗๒ ปี

แม้หนังหุ่นจันทร์จากไปแล้ว แต่มนต์เสน่ห์ของเสียง และการแสดงของเขาก็ยังทำให้คนร่วมรุ่นกล่าวขวัญมาจนถึงบัดนี้